

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1976/77:27

med anledning av dels propositionen 1976/77:100 i vad avser visst anslag för budgetåret 1977/78 till allmän försäkring m. m., dels propositionen 1976/77:117 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m. m. jämte motioner

Propositionerna

I budgetpropositionen 1976/77:100, bilaga 8 (socialdepartementet), under litt. C, punkten C 3. Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen (s. 55 och 56) har regeringen föreslagit riksdagen

att till Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 270 000 000 kr.

I propositionen 1976/77:117 (socialdepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att anta de i propositionen intagna förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1976:280) om rätt till föräldraledighet.

I propositionen 1976/77:117 föreslås att garantinivån inom föräldraförsäkringen höjs från 25 till 32 kr. per dag.

Enligt nuvarande regler har förälder rätt till föräldrapenning under sju månader i samband med barns födelse. I propositionen läggs fram förslag om utbyggnad av föräldraförsäkringen genom rätt till föräldrapenning under ytterligare två månader.

Förslaget innebär att tre månader av den sammanlagda ersättningstiden om nio månader skall kunna tas ut i enlighet med föräldrarnas önskan i form av särskild föräldrapenning fram till och med barnets första skolår.

Det föreslås att den särskilda föräldrapenningen under två månader beräknas på grundval av förälderns aktuella sjukpenninggrundande inkomst, dock lägst garantinivån. Under återstående en månad föreslås föräldrapenningen i samtliga fall utgå med belopp motsvarande garantinivån eller del därav.

Den särskilda föräldrapenningen får tas ut under den tid som föräldrarna själva finner lämpligast och skall kunna användas både vid förkortad arbetstid och vid heltidsledighet. Den särskilda föräldrapenningen föreslås därför kunna utgå som hel, halv eller en fjärdedels föräldrapenning.

Var och en av föräldrarna disponerar enligt förslaget en och en halv månad av den ersättningstid under vilken den särskilda föräldrapenningen kan utgå. Förälder skall dock kunna när han så önskar genom en anmälan till försäkringskassan avstå från sin rätt till särskild föräldrapenning till förmån för den andre föräldern.

Ensamstående förälder föreslås själv få disponera hela ersättningstiden om tre månader. Han får därjämte rätt att låta styvförälder eller förälder, som inte har barnet i sin vård men som tillfälligt vårdar detta, disponera den särskilda föräldrapenningen.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1978 och gälla för barn födda fr. o. m. detta datum. För barn födda under åren 1971–1977 föreslås särskilda övergångsregler med viss ersättningstid.

I propositionen läggs vidare fram förslag om rätt till ledighet från anställningen under tid då särskild föräldrapenning utgår. Förslaget innebär att förvärvsarbetande förälder ges lagfäst rätt till ledighet under den tid då hel, halv eller en fjärdedels föräldrapenning utgår. Varje förälder har rätt att dela upp sådan ledighet på två perioder. Frågor om ledighetens förläggning under arbetsdagen och andra med ledigheten sammanhängande frågor handläggs i enlighet med bestämmelserna i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Propositionen innehåller också förslag om gynnsammare regler i fråga om föräldrapenning vid adoption liksom förslag om rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn också vid första barnets födelse.

Kostnaderna för den föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen beräknas uppgå till ca 500 milj. kr. per år.

Förslagen i denna proposition utgör första steget i den av regeringen planerade utbyggnaden av föräldraförsäkringen, rätten till föräldraledighet samt vårdnadsbidrag. Det andra steget avses kunna läggas fram som ett remissbehandlat förslag till höstrikdagen detta år och omfatta fristående rätt till föräldraledighet från anställningen för småbarnsföräldrar. I enlighet med regeringsförklaringen den 8 oktober 1976 planeras slutligen ett förslag med samlad lösning av frågorna om vårdnadsbidrag och utbyggnad av den särskilda föräldrapenningen så att den i sin helhet utgår efter föräldrarnas aktuella sjukpenninggrundande inkomst. Den fortsatta utbyggnaden kommer att ske i den takt som det ekonomiska utrymmet medger.

De i propositionen 1976/77:117 intagna författningsförslagen är följande.

1 Förslag till Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹

dels att nuvarande 4 kap. 11–12 §§ skall betecknas 4 kap. 19–20 §§,

dels att 4 kap. 2, 4, 7–9 §§ och de nya 4 kap. 19 och 20 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas åtta nya paragrafer, 4 kap. 11–18 §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §²

Föräldrapenning i samband med barns födelse utgår under högst *tvåhundra* dagar sammanlagt för föräldrarna.

Föräldrapenning i samband med barns födelse utgår under högst *ettundra* dagar sammanlagt för föräldrarna.

Moder har rätt till föräldrapenning tidigast från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. För tiden efter barnets födelse är den av föräldrarna som till huvudsaklig del ombesörjer vården om barnet berättigad till föräldrapenning.

Förälder som ej har barnet i sin vård har rätt till föräldrapenning endast om särskilda skäl föreligga. Moder har dock alltid rätt till föräldrapenning till och med den tjugunonde dagen efter förlossningsdagen, även om hon ej har barnet i sin vård.

Föräldrapenning får utgå längst till tvåhundra och sextionde dagen efter den då barnet fötts. Har sjukdom hos barnet eller föräldrarna under viss tid hindrat föräldrarna från att vårda barnet, förlänges den i första punkten angivna tiden i motsvarande mån.

4 §³

Hel föräldrapenning enligt 2 § utgår med *tjugufem* kronor om dagen (garantinivå). Har föräldern under minst tvåhundra och sextio dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför varit, eller skulle föräldern, om försäkringskas-

Hel föräldrapenning enligt 2 § utgår med *trettio* kronor om dagen (garantinivå). Har föräldern under minst tvåhundra och sextio dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför varit, eller skulle föräldern, om försäkringskas-

¹ Lagen omtryckt 1973:908.

² Senaste lydelse 1976:279.

³ Senaste lydelse 1976:279.

Nuvarande lydelse

san haft kännedom om samtliga föreliggande förhållanden, ha varit försäkrad för en sjukpenning överstigande nämnda belopp, utgår föräldrapenningen med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §.

Ha föräldrar gemensamt barn i sin vård, utgår föräldrapenning över garantinivån till fadern endast under förutsättning att även modern är eller enligt vad förut sagts bort vara försäkrad för sjukpenning som överstiger garantinivån. Undantag från vad nu sagts får medgivas när det visas att modern till följd av sjukdom eller av andra särskilda skäl icke kan anses ha möjlighet att vårda barnet.

Föreslagen lydelse

san haft kännedom om samtliga föreliggande förhållanden, ha varit försäkrad för en sjukpenning överstigande nämnda belopp, utgår föräldrapenningen med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §.

7 §⁴

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst

1. *tvåhundraåtio* dagar om barnet ej har fyllt *sju* år,

2. *fyrtiofem* dagar om barnet har fyllt *sju* men ej *tio* år *och båda föräldrarna eller ensamstående förälder under minst tvåhundra* *sju* *tio* *dagar i följd närmast före den tidpunkt då de få barnet i sin vård varit eller enligt vad som sägs i 4 § första stycket bort vara försäkrade för en sjukpenning som överstiger garantinivån,*

3. *tjugu* dagar i övriga fall om barnet ej har fyllt *tio* år.

Bestämmelserna för föräldrapenning i samband med barns födelse äga motsvarande tillämpning på föräldrapenning enligt första stycket. Tidpunkten då adoptivföräldrarna få barnet i sin vård jämföras därvid med tidpunkten för barnets födelse.

Första och andra styckena äga motsvarande tillämpning i fråga om fosterföräldrar som mottaga barn i avsikt att adoptera det, i den mån föräldrapenning ej utgår till dem enligt bestämmelserna i 6 §.

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst

1. *ett* *hundra* *åt* *ti* *o* *dag* *ar* om barnet ej har fyllt *åt* *ta* år,

2. *fyrtio* *fem* dagar om barnet har fyllt *åt* *ta* men ej *tio* år.

⁴ Senaste lydelse 1976:279.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §⁵

Förälder har rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn om barnet ej har fyllt tio år och föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. sjukdom hos barnet, 2. sjukdom hos barnets ordinarie vårdare, 3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård, 4. annat barns födelse, 5. besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar.	4. besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar.

Rätt till föräldrapenning enligt första stycket tillkommer även fader som för biträde i hemmet eller för vård av barn avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse.

9 §⁶

Föräldrapenning enligt 8 § utgår för förälder som har barnet i sin vård eller, om föräldrar gemensamt ha barn i sin vård, för föräldrarna tillsammans varje år under högst

1. tolv dagar om i familjen finns ett barn,
2. femton dagar om i familjen finns två barn,
3. aderton dagar om i familjen finns tre eller flera barn.

<p>Av det antal dagar som anges i första stycket får varje förälder använda en dag för ändamål som avses i 8 § 5. Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning enligt första stycket anses två dagar med halv föräldrapenning som en dag.</p>	<p>Av det antal dagar som anges i första stycket får varje förälder använda en dag för ändamål som avses i 8 § 4. Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning enligt första stycket anses två dagar med halv föräldrapenning som en dag.</p>
---	---

Förälder, som vanligen ej har barn i sin vård men som tillfälligt vårdar barn, har rätt till föräldrapenning inom ramen för det antal dagar för vilket föräldrapenning kan utgå till den andre av föräldrarna enligt första stycket.

⁵ Senaste lydelse 1976:279.

⁶ Senaste lydelse 1976:279.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Särskild föräldrapenning för vård av barn utgår för varje barn under högst nittio dagar sammanlagt för föräldrarna. Särskild föräldrapenning får utgå längst till dess barnet fyller åtta år. Utan hinder härav får dock särskild föräldrapenning uppbäras till utgången av det första skolåret.

Ha föräldrar gemensamt barn i sin vård, utgår särskild föräldrapenning under hälften av den i första stycket angivna tiden till var och en av dem.

Förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första stycket.

Vid flerbörd fördelas i första stycket angiven tid med lika tid för varje barn.

12 §

Förälder kan avstå rätt att uppbära särskild föräldrapenning till förmån för

- a) den andre föräldern eller*
- b) den som vårdar barnet i hemmet som fosterbarn.*

Står barn under vårdnad av särskilt förordnad förmyndare, avgör denne fördelningen mellan föräldrarna av den tid under vilken föräldrapenning kan utgå.

Avstående från rätt att uppbära särskild föräldrapenning göres genom skriftlig anmälan till försäkringskassan.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

För sextio dagar av den i 11 § angivna tiden beräknas föräldrapenningen på sätt som anges i 14 och 15 §§.

För övriga trettio dagar beräknas föräldrapenningen enligt 16 §.

Ha föräldrar gemensamt barn i sin vård, beräknas ersättningen enligt första och andra styckena för var och en av föräldrarna under trettio respektive femton dagar.

14 §

Under tid som anges i 13 § första stycket utgår särskild föräldrapenning för dag, då

a) förälder ej förvärvsarbetar, med belopp motsvarande förälderns sjukpenning enligt 3 kap. 4 §, dock lägst trettio två kronor (garantinivå).

b) förälder förvärvsarbetar högst hälften av normal arbetstid, med belopp motsvarande hälften av det belopp som anges under a).

c) förälder förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid, med belopp motsvarande en fjärdedel av det belopp som anges under a).

15 §

Såvitt gäller hel särskild föräldrapenning äga bestämmelserna i 4 § andra stycket motsvarande tillämpning beträffande både fäder och moder i fråga om rätt till föräldrapenning över garantinivån.

16 §

Under tid som anges i 13 § andra stycket utgår särskild föräldrapenning

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

för dag, då förälder förvärsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid, i enlighet med föräldrarnas önskan med belopp motsvarande hel, halv eller fjärdedels garantinivå.

17 §

Särskild föräldrapenning enligt 11 § utgår ej för tid då den andre föräldern uppbär föräldrapenning enligt 2 § för samma barn.

För samma barn utgår till föräldrarna sammanlagt per dag högst hel särskild föräldrapenning. Oavsett antal barn utgår till en förälder ej mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag.

Vid beräkning av antalet dagar med rätt till särskild föräldrapenning anses två dagar med halv föräldrapenning eller fyra dagar med fjärdedels föräldrapenning som en dag.

18 §

Som villkor för särskild föräldrapenning enligt 11 § gäller att föräldern varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst etthundraåttio dagar i följd närmast före den dag för vilken föräldrapenning skall uttagas. I övrigt äga bestämmelserna i 5 § motsvarande tillämpning.

Bestämmelserna i 10 § andra punkten äga motsvarande tillämpning på särskild föräldrapenning.

19 §⁷

Föräldrapenning utgår ej i den mån föräldern för samma dag uppbär Föräldrapenning utgår ej i den mån föräldern för samma dag uppbär

⁷ Lydelse (11 §) enligt prop. 1976/77:64.

Nuvarande lydelse

sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller uppbär motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande.

Föreslagen lydelse

sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller uppbär motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande. *Utan hinder härav må dock föräldrapenning utgå om den avser annan tid än sjukpenningen eller den andra ersättningen.*

20 §⁸

Bestämmelserna i 2 kap. 10 § samt 3 kap. 7 § första och andra styckena, 12 § och 16–18 §§ äga motsvarande tillämpning i fråga om föräldrapenning. I fall som avses i 3 kap. 12 § skall föräldrapenning enligt 4 kap. 2 § alltid utgå med minst ett belopp som motsvarar garantinivån enligt 4 kap. 4 § minskad med den sjukpenning som skulle belöpa på vårderättningen.

Bestämmelserna i 2 kap. 10 § samt 3 kap. 12 § och 16–18 §§ äga motsvarande tillämpning i fråga om föräldrapenning. I fall som avses i 3 kap. 12 § skall föräldrapenning enligt 4 kap. 2 och 11 §§ alltid utgå med minst ett belopp som motsvarar garantinivån enligt 4 kap. 4 § minskad med den sjukpenning som skulle belöpa på vårderättningen. *Bestämmelserna i 3 kap. 7 § första och andra styckena äga motsvarande tillämpning i fråga om föräldrapenning enligt 4 kap. 2 och 8 §§.*

Beträffande föräldrapenning, som tillkommer förälder vilken ej har uppnått aderton års ålder, får försäkringskassan på framställning av barnavårdsnämnd besluta om utbetalning till annan enligt 3 kap. 18 §.

Är moder vid tiden för barnets födelse intagen i barnhem, ungdomsvårdsskola, fångvårdsanstalt eller vårdanstalt för alkoholmissbrukare, får försäkringskassan på framställning av föreståndare för inrättningen besluta, att den föräldrapenning som tillkommer modern skall utbetalas till föreståndaren för att användas till kvinnans och barnets nytta.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978.
2. Föräldrapenning enligt 11 § utgår för barn födda under åren 1971–1974 under sammanlagt fem dagar och för barn födda under åren 1975–1977 under sammanlagt tio dagar. För dessa dagar beräknas särskild föräldrapenning med tillämpning av bestämmelserna i 14 och 15 §§.

⁸ Senaste lydelse (12 §) 1976:279.

3. För barn födda innan lagen har trätt i kraft skall föräldrapenning för den ersättningstid som vid utgången av år 1977 återstår enligt 4 kap. 2 § och 7 § första stycket 1., dock högst trettio dagar, utgå i form av särskild föräldrapenning enligt 4 kap. 11 §. Härvid tillämpas 14 och 15 §§.

4. För fosterförälder som med tillämpning av 4 kap. 6 § vid ikraftträdandet av denna lag uppbär föräldrapenning tillämpas 4 kap. 2 § i dess äldre lydelse.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976:280) om rätt till föräldraledighet

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1976:280) om rätt till föräldraledighet

dels att nuvarande 8–12 §§ skall betecknas 11–15 §§,

dels att nya 11 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubrikerna närmast före nuvarande 8, 9 och 11 §§ skall sättas närmast före nya 11, 12 respektive 14 §,

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 8–10 §§, samt närmast före 8 § en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ledighet för vård av barn

8 §

Arbetstagare har rätt till ledighet för vård av barn antingen som hel ledighet eller som förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar av normal arbetstid under tid då han enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring är berättigad till särskild föräldrapenning för sådant ändamål.

För rätt till ledighet enligt första stycket fördras att arbetstagaren har varit anställd hos arbetsgivaren de senaste sex månaderna eller sammanlagt minst tolv månader under de senaste två åren.

Vid bestämmande av anställningstid enligt andra stycket har 4 § lagen (1974:12) om anställningsskydd motsvarande tillämpning.

9 §

Ledighet som avses i 8 § får delas upp på två perioder.

Arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet enligt 8 § skall anmäla detta till arbetsgivaren minst en månad före ledighetens början.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Ledighet enligt 8 § skall förläggas till dag som arbetstagaren begär.

I fråga om ledighetens förläggning under dagen eller andra med ledigheten sammanhängande frågor skall arbetsgivaren samråda med arbetstagaren, om förhandling med dennes organisation icke har ägt rum. Uppnås ej överenskommelse, bestämmer arbetsgivaren i nu nämnda frågor i den mån ej annat har avtalats.

Har beslut i fråga som avses i andra stycket träffats på annat sätt än genom överenskommelse med arbetstagaren eller företrädare för honom, skall arbetsgivaren underrätta arbetstagaren om beslutet. Underrättelsen skall om möjligt lämnas senast en vecka före ledighetens början.

11 §¹

Avbryter arbetstagare ledighet som avses i 3, 4 och 6 §§, har han rätt att åter börja arbeta i samma omfattning som före ledigheten.

Vill arbetstagare utnyttja sin rätt enligt första stycket, skall han underrätta arbetsgivaren om att han vill återgå i arbete. Arbetsgivaren är dock ej skyldig att låta arbetstagaren återgå i arbete tidigare än en månad efter det att han mottog underrättelsen.

Andra stycket gäller ej i fråga om ledighet som har varit avsedd att pågå kortare tid än en månad.

Avbryter arbetstagare ledighet som avses i 3, 4, 6 och 8 §§, har han rätt att åter börja arbeta i samma omfattning som före ledigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978. Lagen gäller ej i fråga om ledighet enligt den nya lydelsen av 8 §, om ansökan om ledighet har gjorts före ikraftträdandet.

¹ Nuvarande 8 §.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen 1976/77:117

1976/77:1570 av fru Håvik (s) och fru Hörnlund (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden, där den ena parten har barn till vilket eller vilka den andra parten inte är biologisk förälder, skall ha rätt till föräldraförsäkring enligt samma bestämmelser som gäller för biologiska föräldrar.

1976/77:1571 av fröken Littmarck m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen med bifall till propositionen 1976/77:117 hos regeringen begär en skyndsamt utvärdering av reglerna för föräldraförsäkringen i syfte att åstadkomma förenklingar i regelsystemet.

1976/77:1572 av herr Palme m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att föräldrapenning i samband med barns födelse allttjämt skall utgå under högst tvåhundra dagar,
2. beslutar att rätten till föräldrapenning och särskild föräldrapenning överstigande garantinivån skall knytas till individen,
3. beslutar att särskild föräldrapenning skall utgå för varje barn under en tid motsvarande högst sextio dagars hel ledighet sammanlagt för föräldrarna,
4. beslutar att särskild föräldrapenning under hela tiden skall utgå med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, dock lägst 35 kr. (garantinivå),
5. beslutar att om barnet står under vårdnad av bägge föräldrarna tiden för särskild föräldrapenning skall delas lika mellan föräldrarna, därest inte försäkringskassan på särskilda skäl medger undantag,
6. beslutar utforma övergångsreglerna i lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring enligt vad som föreslagits i motionen,
7. hos regeringen begär förslag till nästa riksmöte om utbyggnad av föräldraförsäkringen enligt de riktlinjer som anges i motionen.

1976/77:1573 av herr Werner m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att, utom i fråga om höjningen av garantinivån inom föräldraförsäkringen från 25 till 32 kr., avvisa propositionen 1976/77:117,
2. uttalar att de åtgärder av generell natur som bör ges högsta prioritet inom socialpolitiken dels är en utbyggnad av barnomsorgen, så att alla barn i förskoleåldern och i åldrarna 7-14 år ges rätt till barnstugeplats, dels ett genomförande av sex timmars arbetsdag.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77:61 av herr Werner m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att 4 kap. 7, 8 och 9 §§ lagen om allmän försäkring erhåller följande lydelse:

*Nuvarande lydelse**Motionärens förslag*

7 §

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst

1. tvåhundra tio dagar om barnet ej har fyllt sju år

2. fyrtiofem dagar om barnet har fyllt sju men ej tio år och båda föräldrarna eller ensamstående förälder under minst tvåhundra sjuttio dagar i följd närmast före den tidpunkt då de få barnet i sin vård varit eller enligt vad som sägs i 4 § första stycket bort vara försäkrade för en sjukpenning som överstiger garantinivån.

3. tjugu dagar i övriga fall om barnet ej har fyllt tio år.

Bestämmelserna för ----- barnets födelse.

Första och andra ----- i 6 §.

8 §

Förälder har rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn om barnet ej har fyllt tio år och föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. sjukdom hos barnet,
2. sjukdom hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
4. annat barns födelse,
5. besök i förskoleverksamhet

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst

tvåhundra tio dagar om barnet ej har fyllt fjorton år.

Förälder har rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn om barnet ej har fyllt fjorton år samt därefter om särskilda medicinska skäl föreligger och föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. sjukdom hos barnet,
2. sjukdom hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
4. annat barns födelse,
5. besök i förskoleverksamhet

Nuvarande lydelse

inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar.

Föräldrapenning enligt 8 § utgår för förälder som har barnet i sin vård eller, om föräldrar gemensamt ha barn i sin vård, för föräldrarna tillsammans varje år under högst

1. tolv dagar om i familjen finns ett barn.

2. femton dagar om i familjen finns två barn.

3. aderton dagar om i familjen finns tre eller flera barn.

Av det antal dagar som anges i första stycket får varje förälder använda en dag för ändamål som avses i 8 § 5. Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning enligt första stycket anses två dagar med halv föräldrapenning som en dag.

Motionärernas förslag

inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar.

9 §

Föräldrapenning enligt 8 § utgår för förälder som har barnet i sin vård eller, om föräldrar gemensamt ha barn i sin vård, för föräldrarna tillsammans varje år under högst *tjugu dagar samt därjämte för besök i förskoleverksamheten fyra dagar för vart och ett av de barn i familjen som deltar i förskola.*

Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning enligt första stycket anses två dagar med halv föräldrapenning som en dag.

Rätt till föräldrapenning kan medges för tid utöver den som anges i första stycket om barn vistas på sjukhus och förälders närvaro bedöms som värdefull för vården av barnet.

Förälder, som ----- första stycket.

2. att hos regeringen hemställa om en utredning i syfte att klarlägga behovet av en differentiering av antalet dagar med rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn,

3. att hos regeringen hemställa om förslag till lag beträffande differentieringen av antalet dagar med rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn, grundat på den utredning varom hemställan görs under 2,

4. att uttala att möjligheter snarast bör skapas för att täcka inkomstbortfall i samband med barns eller ordinarie vårdares sjukdom, utan annan begränsning än vad som förekommer i lagen om allmän försäkring, vad beträffar försäkrads rätt till sjukpenning,

1976/77:257 av herr Palme m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen

1. fattar principbeslut om etappvis genomförande fr. o. m. den 1 januari 1978 av ett utbyggnadsprogram för föräldraförsäkringen med det innehåll som angetts i motionen,

2. beslutar höja garantinivån för föräldrapenning från 25 kr. till 35 kr. per dag fr. o. m. den 1 januari 1978.

3. med anledning av yrkandena under punkterna 1 och 2 beslutar höja den socialförsäkringsavgift från arbetsgivare m. fl. som avser föräldraförsäkringen med 0,2 procentenheter fr. o. m. den 1 januari 1978.

4. till Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen (socialdepartementet) för budgetåret 1977/78 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 25 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 295 000 000 kr.,

1976/77:348 av fru Hörnlund (s) och fru Håvik (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att även "förstagångsfäder" får rätt till ledighet med ersättning från föräldraförsäkringen i samband med barns födelse.

1976/77:350 av fru Johansson i Tidaholm (s) och fröken Öhrsvik (s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av nuvarande åldersgräns vid vård av sjukt barn.

1976/77:1084 av fru Nilsson i Sunne m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändring av 4 kap. 8 § lagen om allmän försäkring så att ersättningen vid sjukdom för försäkrad, som arbetar varannan dag, blir densamma oavsett om det är fråga om egen eller barns sjukdom.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen 1976/77:257 från riksförsäkringsverket.

Två vid denna motion fogade författningsförslag har tagits in som bilaga till detta betänkande.

Utskottet

Inledning

Genom beslut av 1973 års riksdag (prop. 1973:47, SfU 1973:19, rskr 198) om införande av föräldraförsäkringen genomfördes fr. o. m. den 1 januari 1974 betydande förbättringar av samhällets ekonomiska stöd till barnfamiljer, särskilt i samband med barns födelse och vid vård av sjukt barn. Föräldraförsäkringen har efter hand byggts ut genom beslut av riksdagen åren 1974 (prop. 1974:15, SfU 1974:5, rskr 37) och 1976 (prop. 1975/76:133, SfU 1975/76:30, rskr 283).

Bestämmelserna om föräldraförsäkring innebär i sin nuvarande lydelse att föräldrar, som stannar hemma från arbetet i samband med barns födelse, har rätt till föräldrapenning i sammanlagt sju månader med belopp motsvarande 90 % av förvärvsinkomsten i den mån denna inte överstiger 7,5 basbelopp. Om föräldern inte förvärvsarbetar är han/hon berättigad till ett grundlägg-

gande försörjningsskydd i form av föräldrapenning med 25 kr. om dagen under motsvarande tid. Förälder har också rätt att i viss utsträckning uppbära föräldrapenning för tillfällig vård av barn som inte fyllt tio år. Sådan föräldrapenning utgår vid sjukdom hos barnet eller hos dess ordinarie vårdare samt vid besök inom samhällets förebyggande barnhälsovård och vid kontakter med förskoleverksamheten inom samhällets barnomsorg.

Samtidigt med att föräldraförsäkringen trädde i kraft den 1 januari 1974 tillkallades en utredning (familjestödsutredningen, S 1974:01) för att göra en första sammanställning och bedömning av erfarenheterna av de nya reglerna. I ett delbetänkande avlämnat i juli 1975 (Förkortad arbetstid för småbarnsföräldrar, SOU 1975:62), som i vissa delar låg till grund för 1976 års riksdagsbeslut, föreslogs en förlängning av ersättningstiden från sju till åtta månader. Den åttonde månaden skulle enligt förslaget kunna bytas ut mot fem månaders delföräldrapenning och en rätt för vissa heltidsarbetande föräldrar med barn under tre år att under viss tid förkorta sin arbetsdag till sex timmar. Utredningens förslag om förkortad arbetstid och delföräldrapenning vann vid remissbehandlingen stöd i principfrågan men mötte invändningar i fråga om det praktiska genomförandet.

Som ett led i den fortsatta behandlingen av det föreslagna utbyggnadsprogrammet tillkallade den förra regeringen efter överläggningar med löntagarnas organisationer en arbetsgrupp med representanter för arbetsmarknadens parter med uppdrag att närmare undersöka de vid remissbehandlingen aktualiserade frågorna och att framlägga förslag till ett alternativt utbyggnadsprogram. I en i maj 1976 publicerad rapport (Ökade möjligheter till föräldraledighet genom föräldraförsäkringen, Ds S 1976:5) har arbetsgruppen lämnat ett principförslag till utformning av ett sådant utbyggnadsprogram.

Förslagen i propositionen, som i väsentlig mån bygger på arbetsgruppens rapport, innebär bl. a. att reglerna för de nuvarande formerna av föräldrapenning i huvudsak lämnas oförändrade och att familjerna – utöver nuvarande förmåner – för varje barn får rätt till en särskild föräldrapenning, vilken kan tas ut t. o. m. barnets första skolår.

Av uttalanden i propositionen framgår att familjepolitiken har en framskjuten plats i regeringens socialpolitiska reformarbete och att regeringen har för avsikt att fortlöpande utveckla samhällets stöd till barnfamiljerna. Förslagen i propositionen skall enligt departementschefen ses mot bakgrund av den svenska ekonomins f. n. ansträngda läge och det starkt begränsade samhällsekonomska utrymme som till följd härav står till förfogande för kostnadskrävande reformer. Enligt utskottets mening är de förslag till en begränsad utbyggnad av föräldraförsäkringen som lämnas i propositionen förenade med betydande fördelar genom att de ger föräldrarna avsevärt större valfrihet än nuvarande regler när det gäller att utnyttja föräldraförsäkringens förmåner. Inte minst torde föräldraledighetens förläggning t. o. m. barnets första skolår och möjligheten att ta ut partiell föräldrapenning komma att underlätta för småbarnsföräldrar att kombinera förvärvsarbete med omsorg

om barnen. Propositionens förslag om vidgad rätt för förälder till ledighet från anställning tillgodoser de vid remissbehandlingen av arbetsgruppens förslag från bl. a. LO och TCO framställda önskemålen om en lagfäst rätt till ledighet för småbarnsföräldrar. Utskottet biträder därför förslaget om att en särskild föräldrapenning införs fr. o. m. den 1 januari 1978. Härav följer att utskottet avstyrker bifall till yrkandet i motionen 1573 av herr Werner m. fl. om avslag på propositionen i vad den innehåller förslag om annat än höjning av garantinivån för föräldrapenningen i samband med barns födelse till 32 kr.

Utskottet behandlar i det följande de fyra motioner som väckts med anledning av propositionen samt fem motioner från den allmänna motions-tiden i år. I samband därmed kommer utskottet att mera utförligt redovisa de olika förslagen i propositionen.

Den särskilda föräldrapenningen

Ersättningstid och ersättningsnivå

Enligt gällande bestämmelser har föräldrar i samband med barns födelse rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst sju månader. Föräldrapenningen kan disponeras tidigast från 60:e dagen före barnets födelse och längst till 270:e dagen därefter. Om sjukdom hos barnet eller föräldrarna hindrar dessa från att vårda barnet under viss tid förlängs de 270 dagarna i motsvarande mån. Föräldrapenningen utgår med lägst 25 kr. (den s. k. garantinivån) och – om vissa kvalifikationskrav är uppfyllda – med belopp motsvarande förälders sjukpenning, dvs. 90 % av inkomsten upp till 7,5 gånger basbeloppet.

Förslaget i propositionen innebär att rätten till föräldrapenning utökas med två månader till nio månader. Tre månader av den sammanlagda ersättningstiden skall, efter föräldrarnas eget val, kunna tas ut i form av särskild föräldrapenning och disponeras till och med barnets första skolår. Ersättningen skall kunna tas ut i form av hel, halv eller fjärdedels föräldrapenning i enlighet med förälderns önskan och under två av de tre månaderna beräknas på grundval av förälderns aktuella sjukpenninggrundande inkomst, dock lägst garantinivån, som enligt förslaget höjs från 25 kr. till 32 kr. per dag. Under den återstående nionde månaden skall föräldrapenningen i samtliga fall utgå med belopp motsvarande garantinivån eller del därav. Förälder som förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid skall emellertid under denna månad ha möjlighet att efter fritt val ta ut föräldrapenning motsvarande antingen hel, halv eller en fjärdedels garantinivå.

Förvärvsarbetande förälder får lagfäst rätt till ledighet från anställningen under tid då särskild föräldrapenning utgår. Fördelningen av ledigheten kan ske på olika sätt. Varje förälder har dock alltid rätt till minst två ledighetsperioder.

Herr Palme m. fl. yrkar i motionen 1572 lagstiftning av innebörd att föräldrapenning i samband med barns födelse även i fortsättningen skall utgå under sju månader och att i enlighet härmed ersättningstiden för den särskilda föräldrapenningen skall utgöra två månader. De begär också att den särskilda föräldrapenningen under hela ersättningstiden skall utgå med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning dock lägst garantinivån. Denna skall enligt motionärernas förslag i förhållande till propositionen räknas upp med ytterligare tre kronor till 35 kr. per dag. Motionärerna framhåller att garantinivån – med den i propositionen föreslagna uppräkningsningen – inte kommer att återfå sitt realvärde från 1974 och anser att förslaget i propositionen innebär en försämring av den ersättningstid som gäller för föräldrapenning i samband med barns födelse. De menar att många mödrar, som behöver ta ut en del av föräldrapenningen under tiden närmast före nedkomsten, kommer att ha mindre än sex månaders ersättningstid till förfogande efter denna tidpunkt. Det förhållandet att ersättningen under den nionde månaden begränsats till belopp motsvarande garantinivån innebär enligt motionärernas mening att man i praktiken fråntar förvärvsarbetande föräldrar möjligheten att utnyttja en del av försäkringen. En förutsättning för att föräldraledigheten skall kunna utnyttjas är nämligen – menar motionärerna – att ersättning utgår för det faktiska inkomstbortfallet.

Utskottet har tidigare uttalat den meningen att förslagen i propositionen innebär flera betydande fördelar för småbarnsföräldrar, inte minst genom den valfrihet mellan olika former av föräldraledighet som kommer att föreligga om propositionen antas. Utskottet finner motionärernas påstående om att propositionen innebär en försämring av föräldrapenningen i samband med barns födelse svårförståeligt. Den särskilda föräldrapenningen skall enligt propositionen kunna tas ut antingen omedelbart efter den nuvarande föräldraledigheten i anslutning till barnets födelse eller senare. Föräldrar, som föredrar att ta ut hela ledigheten på en gång, kommer således att vara berättigade till föräldrapenning i nio månader i stället för de sju som nuvarande regler medger. Det förhållandet att ersättningen för tre av dessa månader kommer att utgå i form av särskild föräldrapenning och inte som föräldrapenning i samband med barns födelse innebär givetvis inte någon förkortning av ersättningstiden för sistnämnda föräldrapenning utan i realiteten tvärtom en förlängning av densamma från sju till nio månader. Att tre av dessa månader kan utnyttjas vid ett senare tillfälle än i samband med barnets födelse är enligt utskottets mening bara ägnat att förbättra föräldrarnas möjligheter till samvaro med barnen. Det är också ägnat att åstadkomma en önskvärd minskning av de ofta alltför långa tiderna för barns vistelse på daghem. Utskottet vill erinra om att föräldrarna skall kunna – med rätt till föräldrapenning – avstå från förvärvsarbete antingen på heltid eller deltid och att ersättningen knyts till den aktuella arbetstiden. Föräldrapenning skall således kunna utgå också till den förälder som redan minskat sin arbetstid för vård av barn och till hemarbetande föräldrar som börjar

förvärvsarbete som deltid arbetande. Förslaget i propositionen får med hänsyn härtill anses tillgodose rimliga krav på valfrihet, och utskottet tillstyrker därför bifall till den i propositionen förordade uppdelningen av ersättningstiden. Vad särskilt angår frågan om föräldrapenningens storlek under den nionde månaden skall – som utskottet tidigare framhållit – förslaget om särskild föräldrapenning ses endast som en begränsad utbyggnad av föräldraförsäkringen. Utskottet, som i nuvarande samhälls-ekonomiska läge anser sig böra biträda förslaget om att ersättningsnivån för nämnda månad begränsas till garantinivån och att denna i nuläget bestäms till 32 kr., vill erinra om att en förälder under den tredje ersättningsmånaden kommer att ha möjlighet att ta ut hel särskild föräldrapenning också vid en förkortning av arbetstiden med endast en fjärdedel och att förälder som förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid skall kunna, efter eget val, ta ut hel, halv eller en fjärdedels garantinivå. Förslaget medger alltså, inom ramen för garantinivån, stor valfrihet i fråga om kombinationer av olika uttag i synnerhet för familjer där endast den ena av föräldrarna förvärvsarbetar. Avslutningsvis vill utskottet erinra om att chefen för socialdepartementet i propositionen framhåller att regeringen i enlighet med regeringsförklaringen i oktober 1976 planerar ett förslag till samlad lösning av frågorna om vårdnadsbidrag och utbyggnad av den särskilda föräldrapenningen att i sin helhet utgå efter förälderns aktuella sjukpenninggrundande inkomst.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till propositionen i nu nämnda delar. Utskottet avstyrker följaktligen motionen 1572, yrkandena 1 och 4.

Den särskilda föräldrapenningen vid flerbarnsfödelse

Ersättningen från föräldraförsäkringen i samband med barns födelse utgår under samma tid vid enkel- som vid flerbörd. I enlighet härmed föreslås i propositionen att särskild föräldrapenning vid flerbörd skall fördelas med lika tid för varje barn.

I motionen 1572 av herr Palme m. fl. framhåller motionärerna att i det socialdemokratiska utbyggnadsprogrammet för föräldraförsäkringen – vilket för övrigt helt överensstämmer med det som utarbetats av den tidigare omnämnda särskilda arbetsgruppen – rätten till den särskilda föräldrapenningen knutits till varje barn. I enlighet härmed och då motionärerna anser att ersättningstiden för den särskilda föräldrapenningen i nuläget bör bestämmas till två månader yrkar de att ersättning vid flerbörd skall utgå under två månader för varje barn.

Utskottet kan inte dela motionärernas uppfattning att man vid två- eller flerbörd bör knyta ersättningsrätten till varje barn. Även om olika barn givetvis kan ha varierande behov av tillsyn och vård måste det med hänsyn till att barns vårdbehov ofta sammanfaller anses rimligt att man inom ramen för en allmän föräldraförsäkring bestämmer ersättningen i samband med föräldraledighet till samma belopp oavsett om föräldern vårdar ett barn eller

flera barn i samma ålder. Utskottet avstyrker därför bifall till nu berörda yrkande (3) i motionen 1572.

Uppdelningen av ersättningstiden

I propositionen föreslås att ensamstående förälder skall disponera hela och två föräldrar vardera hälften av ersättningstiden för den särskilda föräldrapenningen. När två föräldrar gemensamt är berättigade till förmånen skall emellertid ena föräldern ha möjlighet att genom en skriftlig anmälan hos försäkringskassan avstå från ersättningstid till förmån för den andra föräldern. Förälder som inte har den rättsliga vårdnaden får också möjlighet att under vissa förutsättningar uppbära den särskilda föräldrapenningen genom att förälder som har vårdnaden om barnet skall kunna inom ramen för ersättningstiden om tre månader avstå från ersättning till förmån för exempelvis förälder som utövar umgängesrätt med barnet eller för styvförälder.

I motionen 1572 av herr Palme m. fl. liksom i den under den allmänna motionstiden av samma motionärer väckta motionen 257 – den sistnämnda innehåller liksom motionen 1572 förslag om utbyggnad av föräldraförsäkringen i enlighet med de riktlinjer som dragits upp av den tidigare nämnda arbetsgruppen för behandling av vissa frågor med anledning av familjestödsutredningens betänkande om föräldraförsäkring – framhåller motionärerna att en formell regel om fördelning av ersättningstiden, som utan vidare kan upphävas, inte är till fyllest om man vill tillgodose kravet på jämställdhet mellan män och kvinnor. Vill man göra jämställdheten till en realitet krävs en strikt lika fördelning av ersättningstiden mellan föräldrarna. Arbetsgruppens rapport innehöll – framhåller motionärerna – förslag om en obligatorisk uppdelning av ersättningstiden, och detta förslag fick en betydande anslutning från remissinstanserna, bl. a. alla de större löntagarorganisationerna. Yrkandet i motionerna går ut på att ersättningstiden skall delas lika mellan föräldrarna och att undantag från denna regel endast skall få ske när det kan anses motiverat av särskilda skäl.

Som framhållits i motionerna bemöttes arbetsgruppens förslag om en obligatorisk uppdelning av ersättningstiden positivt av ett flertal remissinstanser. Andra har emellertid riktat kritik mot en sådan uppdelning med hänvisning till att vissa föräldrar därigenom skulle kunna gå miste om sin andel av föräldraledigheten. Enligt utskottets mening är det angeläget att fäder i större utsträckning än f. n. utnyttjar föräldraförsäkringens förmåner. Samtidigt måste det anses rimligt att den av föräldrarna som är bäst skickad att vårda barnet också skall kunna göra detta utan risk för att familjen därigenom går miste om särskild föräldrapenning för viss tid. Enligt utskottets mening kan det inte uteslutas att en regel om obligatorisk uppdelning av föräldraledigheten – även om den förses med en dispensbestämmelse av den art som föreslås i motionen 1572 – kan komma att få en

sådan negativ effekt. En dispensregel kan också, som departementschefen framhåller, komma att innebära en onödig och kostsam belastning på försäkringskassorna. Med hänsyn till det anförda anser utskottet sig inte böra – innan närmare erfarenheter vunnits vid den praktiska tillämpningen av de nya reglerna – medverka till en tvingande regel om uppdelning av ersättningstiden. Utskottet anser det emellertid angeläget att den i motionerna aktualiserade frågan ägnas uppmärksamhet vid den fortsatta uppföljningen av erfarenheterna av föräldraförsäkringens ersättningsregler. I likhet med departementschefen anser utskottet att man, i samband med att de nya reglerna träder i kraft, genom särskilda informationsinsatser bör betona det värdefulla i att fäder i ökad utsträckning tar aktiv del i vårdnaden om barnen. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till nu berörda yrkande i motionerna 257 och 1572.

Övergångsbestämmelserna

De nya reglerna om särskild föräldrapenning är avsedda att träda i kraft den 1 januari 1978 och i sin helhet bli tillämpliga på barn födda år 1978 och senare. För barn födda under de närmaste åren före ikraftträdandet skall gälla särskilda övergångsregler. Dessa har utformats så att för barn födda under åren 1971–1974 föräldrapenning skall utgå under 5 dagar för varje barn. För barn födda under åren 1975–1977 blir ersättningstiden 10 dagar.

Herr Palme m. fl. anser de i propositionen föreslagna övergångsbestämmelserna otillräckliga och föreslår i motionen 1572 att dessa utformas så att de i hel ledighet omfattar, för barn födda 1971 och 1972 5 dagar, för barn födda 1973 och 1974 10 dagar, för barn födda 1975 och 1976 20 dagar och för barn som fötts eller föds under år 1977 30 dagar. När det gäller barn födda under åren 1971–1974 kräver motionärerna inte någon obligatorisk uppdelning mellan föräldrarna av ersättningstiden.

Ett bifall till de i motionen föreslagna övergångsbestämmelserna skulle enligt vad utskottet inhämtat medföra betydligt ökade kostnader för föräldraförsäkringen. Med hänsyn härtill och då förslaget i propositionen gör det möjligt för alla föräldrar med barn födda 1971–1977 att vara lediga vid bl. a. barnens skolstart avstyrker utskottet bifall till yrkandet 6 i motionen 1572.

Fortsatt utbyggnad av den särskilda föräldrapenningen m. m.

I den rapport med principförslag till ett utbyggnadsprogram för föräldraförsäkringen som i maj 1976 avlämnades av den särskilt tillkallade arbetsgruppen (se ovan s. 17) föreslogs att ersättningstiden för den särskilda föräldrapenningen, när denna var fullt utbyggd, skulle utgöra fem månader. Programmet skulle genomföras etappvis under en femårsperiod. Under de två första åren skulle införas en ersättningstid motsvarande två femtedelar av

den tid som skulle gälla vid fullt genomförande. Därefter skulle ersättnings-tiden årligen utsträckas med en femtedel till dess den särskilda föräldrapen-ningen vid femårsperiodens slut var fullt utbyggd.

I motionen 1572 av herr Palme m. fl. yrkar motionärerna att riksdagen hos regeringen begär förslag till nästa riksmöte om utbyggnad av föräldraförsäk-ringen i enlighet med arbetsgruppens rapport. Ett bifall till yrkandet innebär att den särskilda föräldrapenningen kommer att omfatta en ersättningstid om fem månader redan fr. o. m. den 1 januari 1982. Ett yrkande av motsvarande innebörd återfinns i den av socialdemokraterna under den allmänna motions-tiden väckta motionen 257.

Kostnaderna för ett genomförande av nämnda förslag har i arbetsgruppens rapport beräknats till 600–700 milj. kr. under slutet av femårsperioden och – på längre sikt – till något över en miljard kr. per år.

I den regeringsförklaring som lämnades i samband med regeringsskiftet i oktober 1976 angavs som riktlinjer för familjepolitiken bl. a. att föräldrapen-ningen skulle utvidgas till att omfatta även ledighet vid skolstart och att föräldraförsäkringen under valperioden skulle byggas ut med en rätt till ytterligare ledighet motsvarande två månader på heltid. Dessa mål för regeringens familjepolitik tillgodoses i icke oväsentlig mån genom den nu aktuella propositionen.

Departementschefen hänvisar i propositionen till att utrednings- och utvecklingsarbete f. n. pågår inom flera viktiga områden av familjepolitiken. Han pekar bl. a. på barnomsorgsgruppen, på familjestödsutredningen och dess arbete med att följa erfarenheterna av föräldraförsäkringens ersättnings-regler samt på att frågor om vårdnadsbidrag, utbyggnad av föräldraförsäk-ringen och utvidgad rätt till föräldraledighet från anställning f. n. bereds inom regeringskansliet under medverkan av särskilt utsedda företrädare för regeringspartierna.

Av propositionen framgår också att departementschefen – som ett andra steg i den av regeringen beslutade utbyggnaden av föräldraförsäkringen – avser att kunna till höstsessionen av nästkommande riksmöte lägga fram ett remissbehandlat förslag om fristående rätt till föräldraledighet för småbarns-föräldrar och att han planerar ett förslag till samlad lösning av frågorna om vårdnadsbidrag och utbyggnad av den särskilda föräldrapenningen så att denna kan utgå efter föräldrarnas aktuella sjukpenninggrundande inkomst.

Med hänsyn härtill och mot bakgrund av den f. n. hårt ansträngda samhällsekonomin finner utskottet det naturligt att departementschefen inte velat i nuläget binda sig för en ytterligare utbyggnad av föräldraförsäkringen. Såvitt utskottet kan bedöma innebär uttalandena i propositionen en garanti för att regeringen i det kommande reformarbetet kommer att ägna veder-börlig uppmärksamhet åt frågor avseende fortsatt utbyggnad av föräldraför-säkringen. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna 257 och 1572 även i denna del.

Vad utskottet nu anfört innebär enligt utskottets mening också ett

besvarande av motionen 1573 av herr Werner m. fl. som – utöver yrkande om avslag på propositionen utom såvitt avser höjningen av garantinivån för föräldrapenning i samband med barns födelse – också innehåller en begäran om att riksdagen skall uttala att utbyggnaden av barnomsorgen och genomförandet av sex timmars arbetsdag bör ges högsta prioritet inom socialpolitiken. Utskottet avstyrker följaktligen bifall även till detta yrkande i motionen.

Administrativa frågor

Fröken Littmarck m. fl. framhåller i motionen 1571 att de nya reglerna om särskild föräldrapenning kan komma att medföra betydande administrativa svårigheter i första hand för de redan nu arbetstygda försäkringskassorna. Även på arbetsplatserna kan – menar motionärerna – den nya lagstiftningen komma att innebära problem och de yrkar därför att riksdagen hos regeringen skall begära en skyndsam utvärdering av föräldraförsäkringen i syfte att åstadkomma förenklingar i regelsystemet.

Vid remissbehandlingen av den särskilt tillkallade arbetsgruppens förslag till föräldrapenning har från flera håll uttalats farhågor av den art som framförts i motionen 1571. Även enligt utskottets mening är det sannolikt att de nya bestämmelserna kommer att medföra problem av såväl administrativ och avtalsmässig som organisatorisk art. Utskottet tänker i sammanhanget bl. a. på att kvalifikationsreglerna för föräldrapenning i samband med barns födelse inte överensstämmer med dem som kommer att gälla i fråga om den särskilda föräldrapenningen och att det fortsättningsvis kommer att finnas tre olika former av föräldrapenning, för vilka skall gälla sinsemellan divergerande och delvis komplicerade regler.

Departementschefen framhåller i propositionen att framför allt i fråga om beräkning av den särskilda föräldrapenningens ersättningsnivå och ersättningstid det inte är möjligt att nu förutse alla de olika fall som kan bli aktuella i praktiken och att försäkringskassorna och riksförsäkringsverket kommer att ha viktiga uppgifter i fråga om tillämpningen av de nya bestämmelserna. Med hänsyn till att dessa rör nyheter i fråga om såväl beräkning av ersättning som rätt till ledighet ligger det enligt departementschefen i sakens natur att de nya bestämmelserna efter hand kan behöva justeras med ledning av erfarenheterna vid tillämpningen. Utskottet, som förutsätter att man i det fortsatta reformarbetet så långt det är möjligt kommer att söka göra lagstiftningen överskådlig och lättillämpad, anser med hänsyn till uttalandena i propositionen någon omedelbar utvärdering av reglerna om föräldraförsäkring i enlighet med yrkandet i motionen 1571 inte erforderlig och avstyrker följaktligen bifall till motionen.

Föräldrapenningens garantinivå

En förvärvsarbetsförälder, som i samband med barns födelse avstår från förvärvsarbete, har – som tidigare nämnts – under vissa förutsättningar rätt till ersättning för sitt inkomstbortfall genom föräldrapenning med lägst 25 kr. om dagen (den s. k. garantinivån). Om föräldern under 270 dagar före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för denna varit eller bort vara försäkrad för en högre sjukpenning än 25 kr., utgår föräldrapenning med samma belopp som sjukpenningen, dvs. med 90 % av inkomsten upp till ett maximum av 7,5 gånger basbeloppet. Har föräldrar gemensamt barn i sin vård, är emellertid fadern berättigad till föräldrapenning överstigande garantinivån endast under förutsättning att modern är eller bort vara försäkrad för en sjukpenning över den nivån.

I propositionen föreslås i fråga om såväl föräldrapenning i samband med barns födelse som den särskilda föräldrapenningen att garantinivån höjs från 25 till 32 kr. per dag. Det nuvarande villkoret för att fader skall ha rätt till föräldrapenning i samband med barns födelse med belopp över garantinivån skall emellertid kvarstå, och i fråga om hel särskild föräldrapenning gäller enligt förslaget att båda föräldrarnas rätt att uppbära högre belopp än garantinivån skall vara beroende av att även andra föräldern försäkrats för en sjukpenning över den nivån. I syfte att skapa möjligheter för förvärvsarbetsföräldrar att nyttja föräldraförsäkringen föreslås emellertid att förälder med hemarbetande make under de två första månaderna av ersättningstiden för den särskilda föräldrapenningen alltid skall ha rätt att uppbära högst halv särskild föräldrapenning beräknad på grundval av egen sjukpenninggrundande inkomst. Om den hemarbetande föräldern av särskilda skäl inte har möjlighet att själv vårda barnet, skall försäkringskassa – i enlighet med den praxis som nu tillämpas i fråga om föräldrapenning i samband med barns födelse – kunna medge undantag från huvudregeln. För rätt till särskild föräldrapenning skall enligt förslaget inte gälla någon kvalifikationstid motsvarande de 270 dagarna vid föräldrapenning i samband med barns födelse.

Herr Palme m. fl. yrkar i motionen 1572 – liksom i fråga om den särskilda föräldrapenningen – att garantinivån för föräldrapenning i samband med barns födelse höjs till 35 kr. Motionärerna begär också lagstiftning av innebörd att rätten att uppbära sådan föräldrapenning liksom särskild föräldrapenning med belopp överstigande garantinivån knyts till individen. Yrkanden av motsvarande innebörd återfinns i motionen 257 av samma motionärer. I sistnämnda fråga anför motionärerna att man med en sådan utvidgning av ersättningsrätten ger förälder, som för vård av barn avstår från förvärvsarbete, möjlighet att uppbära föräldrapenning med högre belopp än garantinivån även i det fall andra föräldern är hemarbetande och följaktligen inte berättigad till föräldraförsäkringens garantibelopp. En förutsättning för rätten att uppbära den högre ersättningen bör enligt motionärerna vara att

föräldern under ersättningstiden faktiskt vårdar barnet.

Utskottet har tidigare i detta betänkande, med hänvisning till det samhällsekonomiska läget, avstyrkt bifall till omedelbar uppräknig av den särskilda föräldrapenningens garantinivå till 35 kr. Av samma skäl avstyrker utskottet bifall till motsvarande yrkande i fråga om föräldrapenningen i samband med barns födelse. Vad härefter angår frågan om förälders rätt till föräldrapenning med belopp över garantinivån vill utskottet inte bestrida att en anknytning av denna rätt till individen skulle kunna vara ägnad att stimulera fäder att i ökad omfattning utnyttja föräldraförsäkringens förmåner. I fråga om den särskilda föräldrapenningen innebär förslaget i propositionen, som redan nämnts, att man delvis frångår det i fråga om föräldrapenning i samband med barns födelse gällande kravet på att båda föräldrarna skall ha sjukpenninggrundande inkomst över garantinivån för att fadern skall vara berättigad till föräldrapenning över denna nivå.

Enligt utskottets mening är förslaget i propositionen så till vida mera tillfredsställande än det i motionerna framställda som att det förra i större utsträckning än det senare är ägnat att stimulera till förvärvsarbete jämsides med att föräldrar tar vård om barnen. Utskottet anser sig med hänsyn härtill böra avstyrka bifall till nu berörda yrkande i motionerna 257 och 1572.

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen har förälder, som för tillfällig vård av barn avstår från förvärvsarbete, rätt till föräldrapenning under visst antal dagar per år. Föräldrapenning utgår bl. a. vid sjukdom hos barnet, besök i barnhälsovård och förskoleverksamhet samt då fadern stannar hemma för att ta hand om barn vid annat barns födelse i familjen. Rätten till föräldrapenning för tillfällig vård av barn upphör i och med att barnet fyllt tio år.

I propositionen föreslås den ändringen av gällande bestämmelser att föräldrapenning skall kunna utgå till fadern även vid första barnets födelse. Departementschefen framhåller i propositionen att förslaget i avvaktan på familjestödsutredningens nästa betänkande bör anses som en provisorisk lösning.

Fru Hörnlund och fru Håvik har i den under den allmänna motionstiden väckta motionen 348 yrkat att föräldrapenning till fadern skall utgå även vid första barnets födelse. Detta yrkande är – som framgår av vad utskottet redan anfört – tillgodosett i propositionen. Utskottet, som förutsätter att departementschefens uttalande inte skall tolkas så att framtida reformförslag kommer att innebära någon försämring av förstagångsfädernas rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn, avstyrker därför bifall till motionen 348.

I två motioner, väckta under den allmänna motionstiden, har framställts yrkanden om utvidgning i olika hänseenden av rätten till ersättning vid tillfällig vård av barn. I motionen 61 av herr Werner m. fl. begärs sålunda en förlängning av ersättningstiden till 20 dagar. I vissa fall – när barnen är sjuka länge och måste vistas på sjukhus samt föräldrars närvaro bedöms som värdefull för vården av barnet – bör enligt motionärerna ersättning kunna utgå utan någon tidsgräns. För besök i förskolan bör – menar motionärerna – ersättning kunna utgå utöver och oberoende av de i motionen föreslagna 20 dagarna och ersättningen utökas till två dagar per halvår för vart och ett av barnen i familjen. Motionärerna anser vidare åldersgränsen 10 år alltför lågt satt och yrkar att denna höjs till 14 år. Vid vissa allvarliga sjukdomstillstånd hos barnet, såsom astmatiska besvär och cystisk fibros, bör ersättningsrätten gälla utan någon åldersgräns. Motionärerna begär slutligen också utredning och förslag i syfte att klarlägga behovet av en differentiering av antalet ersättningsdagar med rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn samt ett riksdagsuttalande av innebörd att möjligheter snarast skapas för att täcka inkomstbortfall i samband med barns eller ordinarie vårdares sjukdom utan annan begränsning än den som gäller i fråga om försäkrads rätt till sjukpenning.

Frågan om åldersgränsen tas också upp i motionen 350 av fru Johansson i Tidaholm och fröken Öhrsvik. Motionärerna anser att även barn som fyllt 10 år i vissa fall – motionärerna nämner infektionstoppar och barnsjukdomar – kan behöva vård av förälder och begär därför en utvärdering av den nuvarande åldersgränsen vid vård av sjukt barn.

Med anledning av yrkandena i motionen 61 om en utvidgning av bl. a. ersättningstiden för föräldrapenning för tillfällig vård av barn vill utskottet erinra om att riksdagen så sent som förra året genomförde avsevärda förbättringar av föräldraförsäkringen genom utökning och differentiering av antalet ersättningsdagar för denna föräldrapenning och en betydande utvidgning av dess tillämplighetsområde. Även den nu aktuella propositionen innebär härvidlag en förbättring genom att föräldrapenning för tillfällig vård av barn i fortsättningen skall kunna utgå till fader redan i samband med första barnets födelse. Mot bakgrund härav och med hänsyn till den utvärdering av erfarenheterna av föräldraförsäkringen som f. n. pågår inom familjestödsutredningen är utskottet inte berett tillstyrka den i motionen begärda utvidgningen av ersättningstiden. Vad särskilt angår den i motionen aktualiserade frågan om kompensationsnivån vill utskottet erinra om att föräldrapenning för tillfällig vård av barn utgår redan fr. o. m. den första frånvarodagen och att förmånen i övrigt är underkastad samma bestämmelser som gäller för sjukpenning vid egen sjukdom. Detta betyder bl. a. att föräldrapenning för tillfällig vård av barn – inom ramen för ersättningstiden – till beloppet alltid motsvarar föräldrarnas sjukpenning.

Vad härefter angår frågan om åldersgränsen är utskottet av skäl som redan anförts inte berett medverka till omedelbar lagstiftning om en höjning av den

nuvarande tioårsgränsen.

I fråga om denna åldersgräns vill utskottet i övrigt framhålla följande. Behovet av ersättning för tillsyn och vård av barn varierar givetvis högst avsevärt beroende på såväl barnen som på den aktuella vårdsituationen. Att man i samband med föräldraförsäkringsreformen 1973 vid valet av en åldersgräns, som inom ramen för en allmän försäkring skulle vara generellt tillämplig i fråga om rätten till ersättning för vård av sjukt barn, iakttog viss försiktighet finner utskottet naturligt, inte minst med hänsyn till att föräldraförsäkringen vid dess införande var en principiell nyhet för Sverige.

Enligt utskottets mening torde barnens behov av personlig tillsyn och vård i normalfallen minska i samband med att de passerar grundskolans lågstadium, dvs. i allmänhet tio års ålder. Som motionärerna framhållit finns det givetvis situationer då det kan föreligga ett verkligt vårdbehov även efter det barnet uppnått denna åldersgräns. Utskottet vill erinra om att enligt K Cirk. 1970:388 omtryckt 1974:1018 om tjänstledighet med C-avdrag m. m. i statlig tjänst förälder i allmänhet är berättigad till partiell tjänstledighet med C-avdrag för barn tillsyn till dess barnet uppnår tolv års ålder.

Även om enligt utskottets mening vissa skäl talar för en höjning av åldersgränsen för tillfällig vård av barn, är utskottet inte berett att f. n. ta närmare ställning till frågor om en uppräknings eller en utvärdering av den nu gällande tioårsgränsen. En fortsatt utbyggnad av föräldraförsäkringen utgör en viktig del av regeringens reformpolitik, och frågan om en höjning av åldersgränsen bör enligt utskottets mening tas upp till prövning vid utformningen av det fortsatta utbyggnadsprogrammet.

På grund av det anförda och då – som tidigare nämnts – en utvärdering av erfarenheterna av föräldraförsäkringen f. n. pågår inom familjestödsutredningen avstyrker utskottet bifall till motionen 61 även i nu nämnda delar och till motionen 350.

För rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn krävs att den försäkrade tvingats avstå från förvärsarbete. Föräldrapenning utgår alltså inte för ledig dag. Däremot utgår föräldrapenning – i motsats till sjukpenning – från första sjukdomsdagen.

Fru Nilsson i Sunne m. fl. anser att bestämmelserna om föräldrapenning för deltid arbetande som arbetar varannan dag ger ett otillfredsställande resultat, eftersom dessa får en ersättning per dag motsvarande hälften av en heltidsarbetande och dessutom endast varannan dag. Är föräldern själv sjuk utgår däremot i regel ersättning för varje dag. Motionärerna anser att ersättning bör utgå med samma belopp oavsett om bortovaron från arbetet beror på förälderns egen eller barnets sjukdom och begär därför författningsändring av nu angiven innebörd.

Ett motionsyrkande av samma innehåll prövades av riksdagen förra året i samband med behandlingen av propositionen 1975/76:133 om utbyggnad av

föräldraförsäkringen m. m. Utskottet hänvisade i samband därmed (SfU 1975/76:30) till att inom riks försäkringsverket pågick en översyn av reglerna om sjukpenning i syfte att få till stånd en förbättring av de ogynnsamma effekter som kunde uppstå för delårs- och deltidsarbetande, bl. a. genom att sjukpenningen kompenserade inkomstbortfall motsvarande en trehundra-sextiofemtedel av årsinkomsten. Till den del den påtalade underkompensationen från föräldraförsäkringen hänförde sig till detta förhållande kunde enligt utskottets mening yrkandet i motionen komma att bli tillgodosett. Utskottet ansåg däremot, med hänsyn till att föräldrapenning utgår redan fr. o. m. första sjukdagen, inte att det fanns skäl att kompensera den försäkrade för dagar då vederbörande ändå hade möjlighet att vårda barnet. Utskottet avstyrkte därför bifall till motionen, och riksdagen följde utskottets hemställan.

Enligt utskottets mening saknar riksdagen anledning att nu inta en annan ståndpunkt än förra året. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionen 1084.

Adoptiv- och fosterföräldrars rätt till föräldrapenning

Adoptivföräldrar har från den dag då de fått barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt 210 dagar om barnet inte har fyllt sju år. Har barnet fyllt sju men inte tio år utgår föräldrapenning under 45 dagar förutsatt att båda föräldrarna eller ensamstående förälder under minst 270 dagar före den tidpunkt då de fick barnet i sin vård hade varit eller bort vara försäkrade för en sjukpenning överstigande garantinivån. I övriga fall har de rätt till ersättning under 20 dagar om barnet inte har fyllt tio år. Bestämmelserna för föräldrapenning i samband med barns födelse äger i övrigt motsvarande tillämpning på den föräldrapenning som utgår för adoptivbarn. Tidpunkten då adoptivföräldrarna får barnet i sin vård jämställs därvid med tidpunkten för barnets födelse. För fosterföräldrar som mottar barn i avsikt att adoptera det gäller samma regler som för adoptivföräldrar.

Adoptivföräldrar skall enligt förslaget i propositionen ha samma rätt till särskild föräldrapenning som andra föräldrar. Vid i övrigt oförändrade regler skulle ett införande av den särskilda föräldrapenningen komma att medföra att i fråga om föräldrapenning till adoptivföräldrar skulle komma att gälla tre olika åldersgränser, en vid sju år då rätten till 180 dagars föräldrapenning vid barnets ankomst till familjen upphörde, en vid åtta år då rätten till särskild föräldrapenning upphörde och en vid tio år då rätten till 45, alternativt 20 dagars föräldrapenning skulle upphöra.

I syfte att undvika särskilda bestämmelser beträffande föräldrapenning i samband med adoptivbarns ankomst till familjen föreslås i propositionen att åldersgränsen sju höjs till åtta år.

Mot detta förslag som innebär en förbättring av rätten till föräldrapenning för adoptivbarn har utskottet inte funnit anledning till erinran.

I den under den allmänna motionstiden av herr Werner m. fl. väckta motionen 61 yrkas att rätten till föräldrapenning i samband med adoptiv- och fosterbarns ankomst till familjen skall gälla till dess barnet fyllt 14 år.

Utskottet är av skäl som redovisats ovan under avsnittet Föräldrapenning för tillfällig vård av barn inte berett att föreslå en generell uppräknig av den i motionen aktualiserade åldersgränsen för adoptiv- och fosterbarn och avstyrker därför bifall till motionen i denna del.

Föräldrapenning för sammanboende i vissa fall

Enligt 20 kap. 2 § lagen om allmän försäkring skall vid tillämpning av 4 kap. AFL med förälder likställas den med vilken förälder är eller varit gift eller har eller har haft barn. Bestämmelsen innebär att exempelvis en kvinna som sammanbor med en man inte kan få föräldrapenning för vård av dennes barn om hon inte är eller varit gift och inte har eller har haft barn med honom.

Fru Håvik och fru Hörnlund framhåller i motionen 1570 att man och kvinna, som lever under äktenskapsliknande förhållanden och har gemensamt hushåll, i fråga om rätt till statliga bostadsbidrag till barnfamiljer jämställs med makar. Enligt motionärernas mening bör, i överensstämmelse med dessa regler, för sammanboende där den ena parten har barn skapas en möjlighet att få del av de rättigheter som föräldraförsäkringen ger biologiska föräldrar eller styvföräldrar. Motionärerna yrkar att riksdagen beslutar anta en bestämmelse av sådant innehåll.

Utskottet finner de i motionen framförda synpunkterna värda beaktande men är för sin del inte berett att tillstyrka omedelbar lagstiftning i ämnet. Enligt utskottets mening bör frågan hur en bestämmelse av angiven innebörd skall närmare utformas lämpligen prövas av familjestödsutredningen i samband med dess uppföljning av erfarenheterna av föräldraförsäkringen. Utskottet tillstyrker därför att motionen överlämnas till denna utredning för beaktande. Härigenom anser utskottet sig ha tillgodosett yrkandet i motionen.

Anslagsfrågan m. m.

Kostnaderna för de föreslagna förbättringarna av föräldraförsäkringen kan enligt propositionen beräknas till ca 500 milj. kr. för helt år när de nya reglerna fått fullt kostnadsgenomslag. För budgetåret 1977/78 beräknas kostnadsökningen till ca 150 milj. kr. Av dessa kostnader faller enligt gällande finansieringsregler 15 % på staten medan återstående 85 % bekostas av gällande socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen inkl. föräldraförsäkringen. Kostnadsökningen för staten budgetåret 1977/78 uppgår således till ca 25 milj. kr.

Förslag beträffande avgiftsnivån för år 1978 har lagts fram i prop. 1976/77:116.

I propositionen 1976/77:100 har, som framgår av inledningen till detta betänkande, regeringen föreslagit riksdagen att till Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 270 milj. kr.

I motionen 257, väckt under den allmänna motionstiden av herr Palme m. fl., har framställts ett yrkande om viss höjning av socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen. Därefter har socialdemokraterna i en motion 1569, väckt av herr Aspling m. fl. i anslutning till propositionen 1976/77:116 om ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen m. m., yrkat höjning av nämnda avgift från i propositionen föreslagna 9,60 till 9,65 %. Detta yrkande har tillkommit med anledning av den av socialdemokraterna i motionen 1572 begärda utbyggnaden av föräldraförsäkringen. Vid angivna förhållanden får enligt utskottets mening höjningsyrkandet i motionen 257 numera anses ha förfallit. Motionen 1569 behandlas av socialförsäkringsutskottet i dess betänkande 1976/77:28.

Motionen 257 av herr Palme m. fl. innehåller också en begäran om ökad medelsanvisning under anslaget Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen. Motionärerna vill att anslaget skall räknas upp med 25 milj. kr. i förhållande till de 270 milj. kr. som föreslås i propositionen 1976/77:100.

Utskottet har på samtliga punkter avstyrkt bifall till de yrkanden om utbyggnad av föräldraförsäkringen som framförts i motionerna 257 och 1572. Utskottet avstyrker i enlighet härmed också bifall till anslagsyrkandet i förstnämnda motion. Kostnadsökningen för staten budgetåret 1977/78, avseende den utbyggda föräldraförsäkringen och av regeringen beräknad till ca 25 milj. kr. bör enligt utskottets mening inte medföra någon uppräknig av anslaget till föräldraförsäkringen i budgetpropositionen.

Mot de delar av propositionen som utskottet inte tagit upp till särskild behandling har utskottet inte funnit anledning till erinran. Utskottet har inte heller något att invända mot förslaget till författningstext men vill i sammanhanget gärna ånyo understryka angelägenheten av att man i det fortsatta reformarbetet söker åstadkomma enkla och överskådliga regler.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om att regeringen i prop. 1976/77:90, hänvisad till socialutskottet, lagt fram förslag till ny semesterlag m. m. Den nya lagen skall enligt förslaget träda i kraft den 1 januari 1978. I propositionen har angivits den principiella uppfattningen att ledighet som berättigar till föräldrapenning bör grunda rätt till semester. Utskottet hänvisar i denna fråga till vad socialutskottet anför i sitt betänkande 1976/77:32.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. beträffande *yrkande om avslag på propositionen 1976/77:117 utom såvitt avser garantivån för föräldrapenning i samband med barns födelse* avslår motionen 1976/77:1573, yrkandet 1,
2. beträffande *adoptivförälders rätt till föräldrapenning (åldersgränsen)* avslår motionen 1976/77:61, yrkandet 1 i motsvarande del,
3. beträffande *föräldrapenning i samband med barns födelse m. m.* avslår motionerna 1976/77:257, yrkandet 2 i motsvarande del och 1976/77:1572, yrkandena 1 och 2, sistnämnda yrkande i motsvarande del,
4. beträffande *föräldrapenning för tillfällig vård av barn* avslår motionerna 1976/77:61, yrkandet 1 i motsvarande del och 1976/77:348,
5. beträffande *särskild föräldrapenning* avslår motionerna 1976/77:257, yrkandet 2 i motsvarande del och 1976/77:1572, yrkandena 2–6, förstnämnda yrkande i motsvarande del,
6. beträffande *författningsförslagen antar de i propositionen 1976/77:117 framlagda förslagen till*
  - a. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
  - b. lag om ändring i lagen (1976:280) om rätt till föräldraledighet,
7. beträffande *fortsatt utbyggnad av föräldraförsäkringen m. m.* avslår motionerna 1976/77:257, yrkandet 1, 1976/77:1572, yrkandet 7 och 1976/77:1573, yrkandet 2,
8. beträffande *utvärdering av föräldraförsäkringen* avslår motionen 1976/77:1571,
9. beträffande *utredning och förslag om differentiering av ersättningsstiden för föräldrapenning för tillfällig vård av barn m. m.* avslår motionen 1976/77:61, yrkandena 2, 3 och 4,
10. beträffande *utvärdering av nuvarande åldersgräns för föräldrapenning för tillfällig vård av barn* avslår motionen 1976/77:350,
11. beträffande *föräldrapenning för deltidsarbetande* avslår motionen 1976/77:1084,
12. beträffande *föräldrapenning för sammanboende i vissa fall* med anledning av motionen 1976/77:1570 hos regeringen begär att motionen överlämnas till familjestödsutredningen för beaktande,
13. beträffande *finansieringen* med bifall till regeringens i propositionen 1976/77:100 under punkten C 3 framlagda förslag och

med avslag på motionen 1976/77:257, yrkandena 3 och 4, till *Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 270 000 000 kr.

Stockholm den 4 maj 1977

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: herrar Aspling (s), Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Andersson i Nybro (c), Lindström (s), Andersson i Edsbro (c), Hörnlund* (c), Nilsson i Norrköping (s), fröken Engman (s), fru Andersson i Täby (c), fru Hedvall (m) och herr Gahrton (fp).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

Herrar Aspling, Karlsson i Ronneby, fru Håvik, herrar Marcusson, Lindström, Nilsson i Norrköping och fröken Engman (alla s).

Reservanterna anser

dels att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Genom beslut --- (=majoriteten s. 16–s. 17) --- sådant utbyggnadsprogram.

Utskottet vill framhålla att ökade insatser för att förbättra barnens levnads- och uppväxtvillkor bör stå i centrum för det politiska arbetet. Det är i första hand barnens behov som därvid skall påverka inriktningen av familjepolitiken. Stora och betydelsefulla sådana insatser har redan gjorts bl. a. genom föräldraförsäkringsreformen 1973 och den fortsatta utbyggnaden av denna försäkring åren 1974 och 1976 liksom genom beslutet 1973 om allmän förskola och genom det år 1976 beslutade utbyggnadsprogrammet för barnomsorgen. Ännu återstår emellertid mycket ogjort. Enligt en undersökning som under våren 1976 gjordes av den arbetsgrupp som då föreslog en omfattande utbyggnad av föräldraförsäkringen är närmare 80 % av alla föräldrar med barn i förskoleåldern förvärvsarbetande på heltid eller deltid. Mot bakgrund härav måste det enligt utskottets mening anses angeläget att regeringen snarast möjligt fullföljer de av denna arbetsgrupp redan uppdragna riktlinjerna för ett utbyggnadsprogram som ger föräldrarna mer tid för

samvaro med barnen. Därigenom skulle riksdagen ges möjlighet att ta ställning till ett reformförslag som skapar nya dimensioner åt en aktiv och framåtsyftande familjepolitik med tillgodoseende av kraven på ett barnvänligt samhälle och en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Det av arbetsgruppen framlagda förslaget skulle – såvitt utskottet kan bedöma – ha varit väl ägnat att ligga till grund för en helhetslösning av denna viktiga familjepolitiska fråga. Denna uppfattning delades uppenbarligen av det helt övervägande antalet remissinstanser som yttrat sig över arbetsgruppens rapport. Förslaget tillstyrktes uttryckligen av bl. a. de tre största löntagarorganisationerna, socialstyrelsen, Kommunförbundet och Landstingsförbundet. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets mening beklagligt att regeringen i sin proposition ansett sig böra i flera betydelsefulla avseenden frångå arbetsgruppens förslag. Utskottet tänker då särskilt på att propositionen inte innehåller några konkreta förslag till föräldraförsäkringens fortsatta utbyggnad, att den föreslagna särskilda föräldrapenningen inte ger full ersättning för inkomstbortfall och på att den nuvarande ersättningstiden för föräldrapenning i samband med barns födelse i propositionen förkortats med en månad. I propositionen återfinns inte heller arbetsgruppens mycket viktiga förslag med garantier för en lika fördelning mellan föräldrarna av tiden för den särskilda föräldrapenningen. Även i andra hänseenden – som utskottet kommer att närmare beröra i det följande – kan enligt utskottets mening betydande invändningar riktas mot regeringens förslag.

I motionen 1573 av herr Werner m. fl. har yrkats avslag på propositionen i vad den innehåller förslag om annat än höjning av garantivån för föräldrapenning i samband med barns födelse från 25 till 32 kr. Eftersom utskottet i princip biträder förslaget om en utbyggnad av föräldraförsäkringen, avstyrker utskottet bifall till detta yrkande.

Utskottet kommer i det följande huvudsakligen att uppehålla sig vid de fyra motioner som väckts med anledning av propositionen. Utskottet behandlar också fem motioner från den allmänna motionstiden i år. I samband med motionsbehandlingen kommer utskottet också att mera utförligt presentera de olika förslagen i propositionen och med anledning av motionerna 257 och 1572 av herr Palme m. fl. därvid framlägga de ändringsförslag som är nödvändiga för att en första utbyggnadsetapp skall stämma bättre överens med den förut nämnda arbetsgruppens principförslag om föräldraförsäkringens utbyggnad.

Den särskilda föräldrapenningen

Ersättningstid och ersättningsnivå

Enligt gällande --- (= majoriteten s. 18–s. 19) --- faktiska inkomstbortfallet.

Den förut nämnda arbetsgruppen föreslog att nuvarande förmåner inom föräldraförsäkringen skulle bibehållas oförändrade men att de, etappvis under

en femårsperiod, skulle byggas ut med ytterligare fem månaders föräldradighet genom föräldraförsäkringen. Detta förslag vann – som tidigare nämnts – betydande anslutning från remissinstanserna.

I propositionen föreslås att föräldrapenning skall kunna uppbäras under sammanlagt nio i stället för nuvarande sju månader. Av de nio månaderna avser emellertid tre särskild föräldrapenning fram t. o. m. barnets första skolår. Ersättningstiden för föräldrapenning i samband med barns födelse har alltså i propositionen minskats från sju till sex månader.

Familjestödsutredningen, vars betänkande Familjestöd (SOU 1972:34) låg till grund för 1973 års föräldraförsäkringsreform, föreslog att ersättningstiden för föräldrapenning i samband med barns födelse skulle omfatta åtta månader och motiverade detta bl. a. med att en kvinna, som utnyttjade sin rätt till ersättning redan två månader före nedkomsten skulle – med den ersättningstid om sex månader som då gällde – komma att stå utan sjukpenning redan när barnet var bara fyra månader gammalt. Liknande tankegångar låg bakom riksdagens beslut år 1974 att förlänga ersättningstiden från sex till sju månader. I likhet med motionärerna anser utskottet att nuvarande förmåner inom föräldraförsäkringen bör bibehållas oförändrade. Som framhålls av motionärerna är det inte rimligt att – såsom föreslås i propositionen – införa regler som tvingar till utnyttjande av en redan befintlig förmån i föräldraförsäkringen för att man skall få del av den nya särskilda föräldrapenningen. Utskottet tillstyrker således yrkandet i motionen om att föräldraförsäkringens nuvarande ersättningstid på sju månader i samband med barns födelse behålls och att ersättningstiden för den särskilda föräldrapenningen i en första utbyggnadsetapp skall avse två månader. Samtidigt anser utskottet – som kommer att framgå av det följande – att man redan nu bör fastlägga ett femårigt utbyggnadsprogram för den särskilda föräldrapenningen så att den redan den 1 januari 1982 omfattar en ersättningstid på fem månader, dvs. tillsammans med föräldrapenningen vid barns födelse en ersättningstid på totalt 12 månader.

Av den i propositionen föreslagna ersättningstiden för särskild föräldrapenning om tre månader motsvarar, som redan nämnts, den första månaden en redan nu existerande förmån. Inte heller den tredje månaden kan anses utgöra någon reell förlängning av ersättningstiden, eftersom föräldrapenning under denna månad aldrig skall kunna utgå med högre belopp än garantinivån. Genom en sådan regel fråntar man enligt utskottets mening förvärvsarbetsförälder den reella möjligheten att utnyttja förmånen. Utskottet anser det angeläget att man inte motverkar syftet med den särskilda föräldrapenningen genom en sådan från flera synpunkter klart otillfredsställande begränsningsregel. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka även det yrkande i motionen av herr Palme m. fl. som går ut på att särskild föräldrapenning under hela ersättningstiden i första hand skall beräknas med utgångspunkt i föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst. Enbart om sådan inkomst saknas eller om inkomsten understiger garantinivån får således

föräldrapenningen begränsas till belopp motsvarande denna nivå.

Vad särskilt angår frågan om kompensationsgraden vill utskottet erinra om att den nuvarande garantinivån om 25 kr. fastställdes i samband med att föräldraförsäkringen infördes den 1 januari 1974. För att garantinivån i dag skall kunna behålla sitt ursprungliga realvärde från 1974 måste den enligt vad utskottet inhämtat höjas från 25 kr. till mellan 34 och 35 kr. Den i motionen 1572 föreslagna uppräknningen kan således enligt utskottets mening anses väl avvägd. Utskottet tillstyrker därför bifall även till detta yrkande i motionen.

Den särskilda föräldrapenningen vid flerbarnsfödelse

Ersättningen från ---- (= majoriteten s. 20) ---- varje barn.

Enligt utskottets mening bör rätten till den särskilda föräldrapenningen knytas till varje barn. Även vid flerbörd är det rimligt att varje barn i familjen medför rätt till en i tid angiven föräldraledighet med föräldrapenning. Utskottet kan således inte acceptera den i propositionen framförda uppfattningen att ersättningstiden vid flerbörd bör vara densamma som för ett barn. Utskottet tillstyrker följaktligen bifall till motionen 1572 i denna del.

Uppdelningen av ersättningstiden

I propositionen ---- (= majoriteten s. 21) ---- särskilda skäl.

Som framhållits i motionerna bemöttes arbetsgruppens förslag om en obligatorisk uppdelning av ersättningstiden mycket positivt av ett flertal remissinstanser, däribland alla de stora löntagarorganisationerna. Ett av de allra väsentligaste syftena med föräldraförsäkringen, när den genomfördes, var att försöka stimulera fäderna att i ökad omfattning ta del i vården av barnen. De erfarenheter man hittills har av försäkringen ger vid handen att detta syfte ännu är långt ifrån tillgodosett. Andelen män som avstår från förvärvsarbete för att vårda barn är alltför mycket låg.

Med hänsyn härtill och till att ett betydande antal tungt vägande remissinstanser haft en positiv inställning till en obligatorisk uppdelning av ersättningstiden mellan föräldrarna finner utskottet det anmärkningsvärt att regeringen inte ansett sig kunna acceptera arbetsgruppens förslag på denna punkt. Propositionen innehåller visserligen en formell regel om att ersättningstiden skall fördelas lika mellan föräldrarna men dessa skall efter en enkel anmälan till försäkringskassan kunna – utan att ange några skäl – automatiskt upphäva denna regel. Kombinationen av propositionens förslag att det enbart genom en anmälan till försäkringskassan skall vara möjligt att avstå från rättigheten att vara ledig för samvaro med barnen, att det under den ena månaden av föräldraförsäkringen oavsett inkomstbortfall bara skall utgå en ersättning på 32 kr. per dag och att en förvärvsarbetande man med hemmaarbetande hustru inte skall kunna utnyttja ledigheten med belopp

motsvarande sin sjukpenning leder enligt utskottets mening till att reformen från jämställdhetssynpunkt kan bli utan värde. Vill man skapa ökade möjligheter för föräldrar att på jämlika villkor delta i arbetsliv och vård av barn torde en tvingande regel om fördelning av ersättningstiden mellan föräldrarna vara en nödvändighet. Enligt utskottets mening skulle det vara till stor skada för jämställdhetssträvandena om man inte genomför en strikt lika fördelning av ersättningstiden mellan föräldrarna vid föräldraförsäkringens utbyggnad till en förmån som sträcker sig upp t. o. m. barnets första skolår. Utskottet tillstyrker med det anförda bifall till nu berörda yrkande i motionerna 257 och 1572.

Övergångsbestämmelserna

De nya ---- (= majoriteten s. 22) ---- av ersättningstiden.

Utskottet delar motionärernas uppfattning. De avsevärda förbättringar av föräldraförsäkringens förmåner som föreslagits i motionerna 257 och 1572 av herr Palme m. fl. och som tillstyrkts av utskottet gör det enligt utskottets mening motiverat att man i samband med övergången till den nya lagstiftningen inför någorlunda generösa övergångsbestämmelser så att alla föräldrar med barn födda 1971 eller senare får rätt till föräldraledighet. Enligt utskottets mening är förslaget i motionen 1572 väl avvägt och utskottet tillstyrker därför bifall till nu nämnda yrkande i motionen.

Fortsatt utbyggnad av den särskilda föräldrapenningen m. m.

I den --- (= majoriteten s. 22-s. 23) --- motionen 257.

Som utskottet tidigare framhållit bemöttes den särskilda arbetsgruppens förslag om utbyggnad av föräldraförsäkringen i huvudsak mycket positivt av remissinstanserna. Arbetsgruppens rapport innehöll som tidigare nämnts ett konkret förslag till en etappvis genomförd utbyggnad av den särskilda föräldrapenningen fram till den 1 januari 1982 då förmånen skulle omfatta rätt till ersättning under fem månader med heltidsledighet.

Förslaget i propositionen innebär däremot i realiteten ingenting annat än en förlängning av den nuvarande ersättningstiden med en månad. Den andra månaden torde man i praktiken enligt utskottets mening kunna i huvudsak bortse från, eftersom försäkringen under denna månad inte är avsedd att ersätta förvärsarbetande föräldrars inkomstbortfall.

Utskottet anser det angeläget att riksdagen i ett sammanhang tar ställning till det utbyggnadsprogram för föräldraförsäkringen som lagts fram av arbetsgruppen. Detta program måste som utskottet tidigare framhållit vid en jämförelse med förslagen i propositionen -- med dess vaga, delvis motsägelsefulla uttalanden om den framtida reformpolitiken -- anses vara förenat med uppenbara fördelar. Utskottet anser sig därför böra biträda även nu berörda yrkande i motionerna 257 och 1572.

Vad utskottet --- (= majoriteten s. 23-s. 24) --- till motionen.

Föräldrapenningens garantinivå

En förvärvsarbetande --- (= majoriteten s. 25-s. 26) --- vårdar barnet.

Utskottet har tidigare i detta betänkande tillstyrkt att garantinivån för den särskilda föräldrapenningen höjs från 25 till 35 kr. I enlighet härmed tillstyrker utskottet också förslaget i motionerna 257 och 1572 av herr Palme m. fl. om en motsvarande höjning av garantinivån för föräldrapenning i samband med barns födelse. Vad härefter angår frågan om förälders rätt till föräldrapenning med belopp över garantinivån torde det enligt utskottets mening inte kunna bestridas att en anknytning av denna rätt till individen är ägnad att i väsentlig mån stimulera fäder att i ökad omfattning ta del i vården av barnen. Eftersom detta enligt utskottets mening måste vara ett viktigt mål för en aktiv familjepolitik anser utskottet sig böra biträda även detta yrkande i motionerna. Därigenom ges en förvärvsarbetande make rätt att utnyttja föräldraförsäkringen med föräldrapenning över garantinivån även i det fall den andre föräldern är hemarbetande och för samma tid inte uppbär föräldraförsäkringens garantibelopp. En förutsättning för rätten att uppbära den högre ersättningen bör som framhålls i motionerna givetvis vara att föräldern under ersättningstiden faktiskt vårdar barnet.

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn m. m.

Som framgår --- (= majoriteten s. 26-s. 30) --- i motionen.

Anslagsfrågan m. m.

Kostnaderna för --- (= majoriteten s. 30-s. 31) --- propositionen 1976/77:100.

Utskottet har på alla punkter tillstyrkt bifall till den i motionerna 257 och 1572 av herr Palme m. fl. föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen. I enlighet härmed tillstyrker utskottet också bifall till den i motionen 257 begärda ökningen av anslaget Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen med 25 milj. kr.

Mot de delar av propositionen som utskottet inte tagit upp till särskild behandling har utskottet inte funnit anledning till erinran. Utskottet redovisar i samband med sin hemställan det förslag till ändrad författningstext i förhållande till propositionens förslag som föranleds av utskottets tillstyrkan på alla punkter av den i motionerna 257 och 1572 av herr Palme m. fl. föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen.

Avslutningsvis vill --- (= majoriteten s. 31) --- betänkande 1976/77:32.

dels att utskottet under nedan angivna moment bort hemställa att riksdagen

3. beträffande *föräldrapenning i samband med barns födelse m. m.* bifaller motionerna 1976/77:257, yrkandet 2 i motsvarande del och 1976/77:1572, yrkandena 1 och 2, sistnämnda yrkande i motsvarande del,
5. beträffande *särskild föräldrapenning* bifaller motionerna 1976/77:257, yrkandet 2 i motsvarande del och 1976/77:1572, yrkandena 2-6, förstnämnda yrkande i motsvarande del,
6. beträffande *författningsförslagen* antar de i propositionen 1976/77:117 framlagda förslagen till
  - a. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med de ändringar att

dels 4 kap. 16-18 §§ utgår,

dels 4 kap. 19 och 20 §§ skall betecknas 4 kap. 16 och 17 §§,

dels 4 kap. 2, 4, 7 och 11-15 §§ samt övergångsbestämmelserna erhåller följande såsom *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

4 kap.

2 §

Föräldrapenning i samband med barns födelse utgår under högst *ett*hundraåttio dagar sammanlagt för föräldrarna.

Moder har ----- till föräldrapenning.

Förälder som ----- sin vård.

Föräldrapenning får ----- motsvarande mån.

4 §

Hel föräldrapenning enligt 2 § utgår med *trettiotvå* kronor om dagen (garantinivå). Har föräldern under minst tvåhundraåttio dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför varit, eller skulle föräldern, om försäkringskassan haft kännedom om samtliga föreliggande förhållanden, ha varit försäkrad för en sjukpenning överstigande nämnda belopp, utgår föräldrapenningen med belopp motsva-

Hel föräldrapenning enligt 2 § utgår med *trettiofem* kronor om dagen (garantinivå). Har föräldern under minst tvåhundraåttio dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför varit, eller skulle föräldern, om försäkringskassan haft kännedom om samtliga föreliggande förhållanden, ha varit försäkrad för en sjukpenning överstigande nämnda belopp, utgår föräldrapenningen med belopp mot-

Regeringens förslag

rande förälders sjukpenning enligt 3 kap. 4 §.

Ha föräldrar gemensamt barn i sin vård. Utgår föräldrapenning över garantinivån till fadern endast under förutsättning att även modern är eller enligt vad förut sagts bort vara försäkrad för sjukpenning som överstiger garantinivån. Undantag från vad nu sagts får medgivas när det visas att modern till följd av sjukdom eller av andra särskilda skäl icke kan anses ha möjlighet att vårda barnet.

Reservanternas förslag

svarande föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §.

7 §

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst

1. *ett*hundraåttio dagar om barnet ej har fyllt åtta år,

2. *fyrtio*fem dagar ----- tio år.

Bestämmelserna för ----- barnets födelse.

Första och ----- i 6 §.

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst

1. *två*hundraåttio dagar om barnet ej har fyllt åtta år,

11 §

Särskild föräldrapenning för vård av barn utgår för varje barn under högst *nittio* dagar sammanlagt för föräldrarna. Särskild föräldrapenning får utgå längst till dess barnet fyller åtta år. Utan hinder härav får dock särskild föräldrapenning uppbäras till utgången av det första skolåret.

Ha föräldrar ----- av dem.

Förälder som ----- första stycket.

Vid flerbörd fördelas i första stycket angiven tid med lika tid för varje barn.

Särskild föräldrapenning för vård av barn utgår för varje barn under högst *sextio* dagar sammanlagt för föräldrarna. Särskild föräldrapenning får utgå längst till dess barnet fyller åtta år. Utan hinder härav får dock särskild föräldrapenning uppbäras till utgången av det första skolåret.

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

12 §

Förälder kan avstå rätt att uppbära särskild föräldrapenning till förmån för

- a) den andre föräldern eller
- b) den som vårdar barnet i hemmet

som fosterbarn.

Står barn ----- kan utgå.

Avstående från rätt att uppbära särskild föräldrapenning göres genom skriftlig anmälan till försäkringskassa.

Försäkringskassan får medge undantag från den fördelning av tid för särskild föräldrapenning som stadgats i 11 § andra stycket då särskilda skäl föreligga.

13 §

För sextio dagar av den i 11 § angivna tiden beräknas föräldrapenningen på sätt som anges i 14 och 15 §§.

För övriga trettio dagar beräknas föräldrapenningen enligt 16 §.

Ha föräldrar gemensamt barn i sin vård, beräknas ersättningen enligt första och andra styckena för var och en av föräldrarna under trettio respektive femton dagar.

Särskild föräldrapenning utgår för dag då

- a) förälder ej förvärvsarbetar, med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §, dock lägst trettiofem kronor (garantinivå),
- b) förälder förvärvsarbetar högst hälften av normal arbetstid, med belopp motsvarande hälften av det belopp som anges under a),
- c) förälder förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid, med belopp motsvarande en fjärdedel av det belopp som anges under a).

14 §

Under tid som anges i 13 § första stycket utgår särskild föräldrapenning för dag, då

a) förälder ej förvärvsarbetar, med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §, dock lägst trettio två kronor (garantinivå),

b) förälder förvärvsarbetar högst hälften av normal arbetstid, med belopp motsvarande hälften av det belopp som anges under a),

c) förälder förvärvsarbetar högst

Särskild föräldrapenning enligt 11 § utgår ej för tid då den andre föräldern uppbär föräldrapenning enligt 2 § för samma barn.

För samma barn utgår till föräldrarna sammanlagt per dag högst hel särskild föräldrapenning.

Vid beräkning av antalet dagar med rätt till särskild föräldrapenning anses två dagar med halv föräldrapenning eller fyra dagar med fjärdedels föräldrapenning som en dag.

Regeringens förslag

tre fjärdedelar av normal arbetstid, med belopp motsvarande en fjärdedel av det belopp som anges under a).

Reservanternas förslag

15 §

Såvitt gäller hel särskild föräldrapenning äga bestämmelserna i 4 § andra stycket motsvarande tillämpning beträffande både fader och moder i fråga om rätt till föräldrapenning över garantinivån.

Som villkor för särskild föräldrapenning enligt 11 § gäller att föräldern varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst etthundraåttio dagar i följd närmast före den dag för vilken föräldrapenning skall uttagas. I övrigt äga bestämmelserna i 5 § motsvarande tillämpning.

Bestämmelserna i 10 § andra punkten äga motsvarande tillämpning på särskild föräldrapenning.

1. Denna lag ----- januari 1978.

2. Föräldrapenning enligt 11 § utgår för barn födda under åren 1971–1974 under sammanlagt fem dagar och för barn födda under åren 1975–1977 under sammanlagt tio dagar. För dessa dagar beräknas särskild föräldrapenning med tillämpning av bestämmelserna i 14 och 15 §§.

3. För barn födda innan lagen har trätt i kraft skall föräldrapenning för den ersättningstid som vid utgången av år 1977 återstår enligt 4 kap. 2 § och 7 § första stycket 1., dock högst trettio dagar, utgå i form av särskild föräldrapenning enligt 4 kap. 11 §. Härvid tillämpas 14 och 15 §§.

4. För fosterförälder som med tillämpning av 4 kap. 6 § vid ikraftträdandet av denna lag uppbär föräldrapenning tillämpas 4 kap. 2 § i dess äldre lydelse.

2. Föräldrapenning enligt 11 § utgår för barn födda under åren 1971 och 1972 under sammanlagt fem dagar, för barn födda under åren 1973 och 1974 under sammanlagt tio dagar, för barn födda under åren 1975 och 1976 under sammanlagt tjugo dagar och för barn som föds under 1977 under sammanlagt trettio dagar.

3. För barn födda under åren 1971–1974 äger föräldrarna nyttja ersättningstiden under vilken den särskilda föräldrapenningen kan utgå utan fördelning. För barn födda under åren 1975–1977 skall angiven ersättningstid fördelas lika mellan föräldrarna.

- b. lag om ändring i lagen (1976:280) om rätt till föräldraledighet,
7. beträffande *fortsatt utbyggnad av föräldraförsäkringen m. m.* med bifall till motionen 1976/77:1572, yrkandet 7, med anledning av motionen 1976/77:257, yrkandet 1 och med avslag på motionen 1976/77:1573, yrkandet 2, hos regeringen begär förslag till nästa riksmöte om utbyggnad av föräldraförsäkringen enligt de riktlinjer som anges i motionen 1976/77:1572,
13. beträffande *finansieringen* med bifall till motionen 1976/77:257, yrkandet 4 och med anledning av regeringens i propositionen 1976/77:100 under punkten C 3 framlagda förslag samt med avslag på motionen 1976/77:257, yrkandet 3, till *Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen* anvisar ett förslagsanslag av 295 000 000 kr.

Lagtext innefattande den i motionen 1976/77:257 föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen

1. Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring dels att 4 kap. 3–12 §§ och 19 kap. 4 § skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 4 kap. 13–14 §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 §

Föräldrapenning enligt 2 § utgår ej till båda föräldrarna för samma dag. Halv föräldrapenning får dock utgå till båda föräldrarna för samma dag, när de avlösa varandra i vården av barnet.

Hel föräldrapenning enligt 2 § utgår med trettiofem kronor om dagen (garantinivå). Har föräldern under minst tvåhundrašjuttio dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför varit, eller skulle föräldern, om försäkringskassan haft kännedom om samtliga föreliggande förhållanden, ha varit försäkrad för en sjukpenning överstigande nämnda belopp, utgår föräldrapenningen med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §.

4 §

Hel föräldrapenning enligt 2 § utgår med tjugufem kronor om dagen (garantinivå). Har föräldern under minst tvåhundrašjuttio dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför varit, eller skulle föräldern, om försäkringskassan haft kännedom om samtliga föreliggande förhållanden, ha varit försäkrad för en sjukpenning överstigande nämnda belopp, utgår föräldrapenningen med belopp motsvarande föräldrarnas sjuk-

Som villkor för föräldrapenning enligt 2 § gäller att föräldern varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst etthundraåttio dagar i följd närmast före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för denna. Föräldrapenning får utgå även om föräldern icke har varit inskriven hos försäkringskassa enligt vad nu sagts men skulle ha varit inskriven om kassan hade ägt kännedom om samtliga de förhållanden som förelagt.

Nuvarande lydelse

penning enligt 3 kap. 4 §.

Ha föräldrar gemensamt barn i sin vård, utgår föräldrapenning över garantinivån till fadern endast under förutsättning att även modern är eller enligt vad förut sagts bort vara försäkrad för sjukpenning som överstiger garantinivån. Undantag från vad nu sagts får medgivas när det visas att modern till följd av sjukdom eller av andra särskilda skäl icke kan anses ha möjlighet att vårda barnet.

Som villkor för föräldrapenning enligt 2 § gäller att föräldern varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst etthundraåttio dagar i följd närmast före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för denna. Föräldrapenning får utgå även om föräldern icke har varit inskriven hos försäkringskassa enligt vad nu sagts men skulle ha varit inskriven om kassan hade ägt kännedom om samtliga de förhållanden som förelegat.

Villkor om inskrivning hos försäkringskassa eller försäkring för viss sjukpenning enligt 4 § anses uppfyllt om det har berott på åldersregeln i 1 kap. 4 § att villkoret ej har kunnat uppfyllas.

Fosterföräldrar likställas med föräldrar vid tillämpningen av bestämmelserna om föräldrapenning i samband med barns födelse. Föräldrapenning utgår ej för tid innan de ha fått barnet i sin vård.

Föreslagen lydelse

Villkor om inskrivning hos försäkringskassa eller försäkring för viss sjukpenning enligt 4 § anses uppfyllt om det har berott på åldersregeln i 1 kap. 4 § att villkoret ej har kunnat uppfyllas.

5 §

Fosterföräldrar likställas med föräldrar vid tillämpningen av bestämmelserna om föräldrapenning i samband med barns födelse. Föräldrapenning utgår ej för tid innan de ha fått barnet i sin vård.

6 §

Särskild föräldrapenning för vård av barn, som ej fyllt åtta år, utgår för varje barn under högst etthundrafemtio dagar sammanlagt för föräldrarna.

Står barnet under vårdnad av bägge föräldrarna, utgår särskild föräldrapenning under högst sjuttiofem dagar till envar av dem. Försäkringskassa får medge undantag från denna fördelning då särskilda skäl föreligger.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Förälder, som ensam har vårdnaden om barnet, har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som angives i första stycket. Föräldern har också rätt att inom ramen för hälften av denna tid till

a) förälder, som inte har vårdnaden om barnet men som tillfälligt vårdar barnet, eller

b) den, som enligt 20 kap. 2 § andra stycket, skall likställas med förälder (stuvförälder),

övertäta rätt att uppbära föräldrapenning.

Står barn under vårdnad av särskilt förordnad förmyndare avgör denne fördelningen mellan föräldrarna av den tid under vilken föräldrapenning kan utgå.

7 §

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst

1. tvåhundra dagar om barnet ej har fyllt sju år,

2. fyrtiofem dagar om barnet har fyllt sju men ej tio år och båda föräldrarna eller ensamstående förälder under minst tvåhundra och trettio dagar i följd närmast före den tidpunkt då de få barnet i sin vård varit eller enligt vad som sägs i 4 § första stycket bort vara försäkrade för en sjukpenning som överstiger garantinivån,

3. tjugu dagar i övriga fall om barnet ej har fyllt tio år.

Bestämmelserna för föräldrapenning i samband med barns födelse äga motsvarande tillämpning på föräldrapenning enligt första stycket. Tidpunkten då adoptivföräldrarna få barnet i sin vård jämföras därvid med tid-

Hel föräldrapenning enligt 6 § utgår med belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §, dock lägst med trettiofem kronor om dagen (garantinivån).

Nuvarande lydelse

punkten för barnets födelse.

Första och andra styckena äga motsvarande tillämpning i fråga om fosterföräldrar som mottaga barn i avsikt att adoptera det, i den mån föräldrapenning ej utgår till dem enligt bestämmelserna i 6 §.

Föreslagen lydelse

8 §

Förälder har rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn om barnet ej har fyllt tio år och föräldern behöver avstå från förvärsarbete i samband med

1. sjukdom hos barnet,
2. sjukdom hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
4. annat barns födelse,
5. besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilket barnet deltar.

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning om barnet ej har fyllt åtta år.

Bestämmelserna för föräldrapenning i samband med barns födelse äga motsvarande tillämpning på föräldrapenning enligt första stycket under sammanlagt högst tvåhundra tio dagar. Tidpunkten då adoptivföräldrarna få barnet i sin vård jämställs därvid med tidpunkten för barnets födelse.

Bestämmelserna om särskild föräldrapenning för vård av barn äga motsvarande tillämpning på föräldrapenning enligt första stycket under sammanlagt högst etthundra femtio dagar.

Första och andra styckena äga motsvarande tillämpning i fråga om fosterföräldrar som mottaga barn i avsikt att adoptera det, i den mån föräldrapenning ej utgår till dem enligt bestämmelserna i 5 §.

9 §

Föräldrapenning enligt 8 § utgår för förälder som har barnet i sin vård eller, om föräldrar gemensamt ha barn i sin vård, för föräldrarna tillsammans varje år under högst

1. tolv dagar om i familjen finns ett barn,
2. femton dagar om i familjen finns två barn,
3. aderton dagar om i familjen finns tre eller flera barn.

Förälder har rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn om barnet ej har fyllt tio år och föräldern behöver avstå från förvärsarbete i samband med

1. sjukdom hos barnet,
2. sjukdom hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
4. annat barns födelse,

Nuvarande lydelse

Av det antal dagar som anges i första stycket får varje förälder använda en dag för ändamål som avses i 8 § 5. Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning enligt första stycket anses två dagar med halv föräldrapenning som en dag.

Förälder, som vanligen ej har barn i sin vård men som tillfälligt vårdar barn, har rätt till föräldrapenning inom ramen för det antal dagar för vilket föräldrapenning kan utgå till den andre av föräldrarna enligt första stycket.

Föräldrapenning enligt 8 § utgår med belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §. Bestämmelserna i 3 kap. 10 § fjärde stycket och 15 § äga motsvarande tillämpning på föräldrapenning enligt 8 §.

Föräldrapenning utgår ej i den mån föräldern för samma dag uppbär sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande.

Föreslagen lydelse

5. besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar.

10 §

Föräldrapenning enligt 9 § utgår för förälder som har barnet i sin vård eller, om föräldrar gemensamt ha barn i sin vård, för föräldrarna tillsammans varje år under högst

1. tolv dagar om i familjen finns ett barn,

2. femton dagar om i familjen finns två barn,

3. aderton dagar om i familjen finns tre eller flera barn.

Av det antal dagar som anges i första stycket får varje förälder använda en dag för ändamål som avses i 7 § 5.

Förälder, som vanligen ej har barn i sin vård men som tillfälligt vårdar barn, har rätt till föräldrapenning inom ramen för det antal dagar för vilket föräldrapenning kan utgå till den andre av föräldrarna enligt första stycket.

11 §

Hel föräldrapenning enligt 7 § utgår med belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap. 4 §. Bestämmelserna i 3 kap. 10 § fjärde stycket äga motsvarande tillämpning på föräldrapenning enligt 7 §.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna i 2 kap. 10 § samt 3 kap. 7 § första och andra styckena, 12 § och 16–18 §§ äga motsvarande tillämpning i fråga om föräldrapenning. I fall som avses i 3 kap. 12 § skall föräldrapenning enligt 4 kap. 2 § alltid utgå med minst ett belopp som motsvarar garantivån enligt 4 kap. 4 § minskad med den sjukpenning som skulle belöpa på vårdersättningen.

Beträffande föräldrapenning, som tillkommer förälder vilken ej har uppnått aderton års ålder, får försäkringskassan på framställning av barnavårdsnämnd besluta om utbetalning till amman enligt 3 kap. 18 §.

Är moder vid tiden för barnets födelse intagen i barnhem, ungdomsvårdskola, fängvårdsanstalt eller vårdanstalt för alkoholmissbrukare, får försäkringskassan på framställning av föreståndare för inrättningen besluta, att den föräldrapenning som tillkommer modern skall utbetalas till föreståndaren för att användas till kvinnans och barnets nytta.

Förelagen lydelse

12 §

Föräldrapenning enligt 2, 6 eller 9 § utgår ej i den mån föräldern för samma dag uppbär sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande.

Bestämmelserna i 3 kap. 15 § äga motsvarande tillämpning på föräldrapenning.

13 §

Förälder som ombesörjer hela vården av barnet erhåller hel föräldrapenning. Vid vård av barnet under del av dag utgår en eller två fjärdedelar av hel föräldrapenning i förhållande till den tid föräldern vårdar barnet.

Föräldrapenning utgår ej för tid då den andre föräldern åtnjuter föräldrapenning för samma barn.

Avlöser föräldrarna varandra under samma dag i vården av barnet utgår en eller två fjärdedelar av hel föräldrapenning till envar av föräldrarna i förhållande till den tid de vårdar bar-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

net. För samma barn utgår för föräldrarna sammanlagt per dag högst hel föräldrapenning.

14 §

Bestämmelserna i 2 kap. 10 § samt 3 kap. 7 § första och andra styckena, 12 § och 16–18 §§ äga motsvarande tillämpning i fråga om föräldrapenning. I fall som avses i 3 kap. 12 § skall föräldrapenning enligt 4 kap. 2 § alltid utgå med minst ett belopp som motsvarar garantinivån enligt 4 kap. 3 § minskad med den sjukpenning som skulle belöpa på vårdersättningen.

Beträffande föräldrapenning som tillkommer förälder, vilken ej har uppnått aderton års ålder, får försäkringskassan på framställning av barnvårdsnämnd besluta om utbetalning till annan enligt 3 kap. 18 §.

Är moder vid tiden för barnets födelse intagen i barnhem, ungdomsvårdsskola, fångvårdsanstalt eller vårdanstalt för alkoholmissbrukare, får försäkringskassan på framställning av föreståndare för inrättningen besluta, att den föräldrapenning som tillkommer modern skall utbetalas till föreståndaren för att användas till kvinnans och barnets nytta.

19 kap.

4 §

Avgift till sjukförsäkringen enligt 1 § eller sjukförsäkringsavgift enligt 2 § skall utgå med åtta procent av det belopp, varå avgiften skall beräknas. ---

Avgift till sjukförsäkringen enligt 1 § eller sjukförsäkringsavgift enligt 2 § skall utgå med åtta och fem tiondels procent av det belopp, varå avgiften skall beräknas. ---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978.

2. Föräldrapenning enligt 4 kap. 6 § utgår för barn födda under åren 1971–1981 under sammanlagt följande antal dagar.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

<i>Födelseår</i>	<i>Antal dagar</i>
1971 - 1972	5
1973 - 1974	10
1975 - 1976	20
1977	30
1978 - 1979	60
1980	90
1981	120

3. För barn födda under åren 1971-1974 äger föräldrarna nyttja ersättningstiden under vilken den särskilda föräldrapenningen kan utgå utan fördelning. För barn födda under åren 1975-1981 skall angiven ersättningstid fördelas lika mellan föräldrarna.

4. Är adoptivförälder på grund av äldre bestämmelser berättigad till föräldrapenning för barn som fyllt åtta år, skall förmånen ej upphöra med mindre så skulle ha skett om äldre bestämmelser alltjämt hade ägt tillämpning.

5. Avgift till sjukförsäkringen enligt 19 kap. 4 § skall under åren 1978-82 utgå med följande procent

<i>År</i>	<i>Procent</i>
1978	8,2
1979	8,2
1980	8,3
1981	8,3
1982	8,4

2. Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976:280) om rätt till föräldraledighet

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1976:280) om rätt till föräldraledighet

dels att 6–12 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 13–16 §§, av nedan angivna lydelse,

dels att rubrikerna skall ha nedan angivna lydelse och plats.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ledighet för tillfällig vård av barn

Ledighet för vård av barn

6 §

Arbetstagare har rätt till ledighet för tillfällig vård av barn under tid då han enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring är berättigad till föräldrapenning för sådant ändamål.

Arbetstagare har rätt till ledighet för vård av barn då han enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring är berättigad till särskild föräldrapenning för sådant ändamål, om han vid ledighetens början har varit anställd hos arbetsgivaren de senaste sex månaderna eller sammanlagt minst tolv månader under de senaste två åren.

Vid bestämmande av anställningstid enligt första stycket har 4 § lagen (1974:12) om anställningsskydd motsvarande tillämpning.

7 §

Ledighet enligt 6 § skall, om ledigheten ej föranledes av sjukdom, anmälas till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början.

Ledighet som avses i 6 § får tas ut i form av förkortad arbetstid eller som hel ledighet under olika perioder i enlighet med överenskommelse mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

Arbetstagare har rätt att erhålla ledighet enligt 6 § i form av hel ledighet uppdelad på två perioder.

För arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet enligt 6 § äger bestämmelserna i 5 § andra och tredje styckena motsvarande tillämpning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Återgång i arbete

Avbryter arbetstagare ledighet som avses i 3, 4 och 6 §§, har han rätt att åter börja arbeta i samma omfattning som före ledigheten.

Vill arbetstagare utnyttja sin rätt enligt första stycket, skall han underrätta arbetsgivaren om att han vill återgå i arbete. Arbetsgivaren är dock ej skyldig att låta arbetstagaren återgå i arbete tidigare än en månad efter det att han mottog underrättelsen.

Andra stycket gäller ej i fråga om ledighet som har varit avsedd att pågå kortare tid än en månad.

Om arbetsgivare och arbetstagare ej kan träffa överenskommelse i fråga som avses i 7 § har arbetstagarorganisationen, i vilken arbetstagaren är medlem, rätt till förhandling med arbetsgivaren rörande denna fråga.

Vid sådan förhandling äger 1–6 samt 10–17 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet motsvarande tillämpning.

9 §

Anställningsskydd

Arbetstagare får ej sägas upp eller avskedas enbart av det skälet att han begär eller tar i anspråk sin rätt till ledighet enligt denna lag.

Sker uppsägning eller avskedande i strid mot denna lag, skall åtgärden förklaras ogiltig, om arbetstagaren begär det. Därvid har 34–47 §§, 39 § samt 41 § första och andra styckena lagen (1974:12) om anställningsskydd motsvarande tillämpning.

Innehåller kollektivavtal föreskrift om medbestämmanderätt för arbetstagarna i fråga som avses i 7 § och kvarstår tvist om sådan fråga efter förhandling mellan parterna, gäller arbetstagarpartens mening till dess tvisten har slutligt prövats.

Vid sådan tvist äger 33–37 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet motsvarande tillämpning.

10 §

Vid ledighet enligt denna lag är arbetstagare ej skyldig att vidkännas minskning av de förmåner som är förknipade med anställningen i annan mån än som följer av uppehållet i arbetet. Arbetstagares arbetsförhållanden får ej försämrats på grund av att han begär eller tar i anspråk sin rätt till ledighet.

Arbetstagare har rätt till ledighet för tillfällig vård av barn under tid då han enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring är berättigad till föräldrapenning för sådant ändamål.

11 §

Övriga bestämmelser

Åsidosätter arbetsgivare sina förpliktelser enligt denna lag skall han

Ledighet enligt 10 § skall, om ledigheten ej föranledes av sjukdom, an-

Nuvarande lydelse

utge, förutom lön och andra anställningsförmåner vartill arbetstagaren på grund av lagen kan vara berättigad, ersättning för den skada som har uppkommit. Härvid har 38 § tredje och fjärde styckena samt 40 § lagen (1974:12) om anställningsskydd motsvarande tillämpning.

Mål om tillämpningen av denna lag handlägges enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Förestlagen lydelse

mälas till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början.

12 §

Återgång i arbete

Avbryter arbetstagare ledighet som avses i 3, 4, 6 och 10 §§, har han rätt att åter börja arbeta i samma omfattning som före ledigheten.

Vill arbetstagare utnyttja sin rätt enligt första stycket, skall han underrätta arbetsgivaren om att han vill återgå i arbete. Arbetsgivaren är dock ej skyldig att låta arbetstagaren återgå i arbete tidigare än en månad efter det att han mottog underrättelsen.

Andra stycket gäller ej i fråga om ledighet som har varit avsedd att pågå kortare tid än en månad.

13 §

Anställningsskydd

Arbetstagare får ej sägas upp eller avskedas enbart av det skälet att han begär eller tar i anspråk sin rätt till ledighet enligt denna lag.

Sker uppsägning eller avskedande i strid mot denna lag, skall åtgärden förklaras ogiltig, om arbetstagaren begär det. Därvid har 34–37 §§, 39 § samt 41 § första och andra styckena lagen (1974:12) om anställningsskydd motsvarande tillämpning.

14 §

Vid ledighet enligt denna lag är arbetstagare ej skyldig att vidkännas

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

*minskning av de förmåner som är för-
enade med anställningen i annan mån
än som följer av uppehållet i arbetet.
Arbetstagares arbetsförhållanden får
ej försämrats på grund av att han begär
eller tar i anspråk sin rätt till ledighet.*

Övriga bestämmelser

15 §

*Åsidosätter arbetsgivare sina för-
pliktelser enligt denna lag skall han
utge, förutom lön och andra anställ-
ningsförmåner vartill arbetstagaren på
grund av lagen kan vara berättigad,
ersättning för den skada som har upp-
kommit. Härvid har 38 § tredje och
fjärde styckena samt 40 § lagen
(1974:12) om anställningsskydd mot-
svarande tillämpning.*

16 §

*Mål om tillämpningen av denna lag
handlägges enligt lagen (1974:371) om
rättegången i arbetstvister.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978. Lagen gäller ej i fråga om ledighet enligt den nya lydelsen av 6 § om ansökan om ledighet har gjorts före ikraftträdandet.

Innehållsförteckning

Propositionerna	1
Förslag till lag om ändring i lagen om allmän försäkring	3
Förslag till lag om ändring i lagen om rätt till föräldraledighet ..	11
 Motionerna	
Väckta med anledning av propositionen	13
Väckta under allmänna motionstiden 1977	14
 Utskottet	
Inledning	16
Den särskilda föräldrapenningen	
<i>Ersättningstid och ersättningsnivå</i>	18
<i>Den särskilda föräldrapenningen vid flerbarnsfödset</i>	20
<i>Uppdelningen av ersättningstiden</i>	21
<i>Övergångsbestämmelserna</i>	22
<i>Fortsatt utbyggnad av den särskilda föräldrapenningen m. m.</i>	22
<i>Administrativa frågor</i>	24
Föräldrapenningens garantinivå	25
Föräldrapenning för tillfällig vård av barn	26
Adoptiv- och fosterföräldrars rätt till föräldrapenning	29
Föräldrapenning för sammanboende i vissa fall	30
Anslagsfrågan m. m.	30
Hemställan	32
 Reservation	
Den särskilda föräldrapenningen	
<i>Ersättningstid och ersättningsnivå</i>	34
<i>Den särskilda föräldrapenningen vid flerbarnsfödset</i>	36
<i>Uppdelningen av ersättningstiden</i>	36
<i>Övergångsbestämmelserna</i>	37
<i>Fortsatt utbyggnad av den särskilda föräldrapenningen m. m.</i>	37
Föräldrapenningens garantinivå	38
Föräldrapenning för tillfällig vård av barn m. m.	38
Anslagsfrågan m. m.	38
Bilaga	44